บทที่ 6
บริภัณฑ์ไฟฟ้า

ข้อกำหนดในบทนี้เกี่ยวกับการออกแบบระบบไฟฟ้าสำหรับบริภัณฑ์ โคมไฟฟ้า สวิตช์ เต้ารับและเต้าเสียบ มอเตอร์ วงจรมอเตอร์และเครื่องควบคุม หม้อแปลง ห้องหม้อแปลง ลานหม้อแปลง และคาปาซิเตอร์

6.1 โคมไฟฟ้าและเครื่องประกอบการติดตั้ง

6.1.1 ทั่วไป

ให้ใช้กับโคมไฟฟ้า ขั้วรับหลอด สายเข้าดวงโคมชนิดแขวน หลอดไส้ หลอดไฟอาร์ก หลอดไฟปล่อยประจุ การเดินสายของดวงโคมและบริภัณฑ์ที่เป็นส่วนประกอบของดวงโคม

6.1.2 โคมไฟฟ้าและเครื่องประกอบการติดตั้งต้องไม่มีส่วนที่มีไฟฟ้าเปิดโล่งให้สัมผัสได้

6.1.3 ดวงโคมไฟฟ้าและเครื่องประกอบการติดตั้งต้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่ติดตั้ง เมื่อการติดตั้งในสถานที่เปียกหรือสถานที่ชื้นต้องใช้ดวงโคมชนิดที่น้ำไม่สามารถเข้าไปในดวงโคมหรือเครื่องประกอบการติดตั้งได้เมื่ออยู่ในสภาพการใช้งานตามปกติ

6.1.4 ดวงโคมใกล้วัสดุติดไฟ ต้องมีสิ่งป้องกันหรือกั้นไม่ให้วัสดุติดไฟได้รับความร้อนเกิน 90 องศาเซลเซียส

6.1.5 ดวงโคมและขั้วรับหลอด ต้องมีการจับยึดอย่างแข็งแรงและเหมาะสมกับน้ำหนักของดวงโคม ดวงโคมที่มีน้ำหนักเกินกว่า 2.5 กิโลกรัม หรือมีขนาดใหญ่กว่า 400 มม. ห้ามใช้ขั้วรับหลอดเป็นตัวรับน้ำหนักของดวงโคม

6.1.6 การเดินสายดวงโคม

6.1.6.1 การเดินสายดวงโคม ต้องจัดทำให้เรียบร้อยเพื่อป้องกันความเสียหายทางกายภาพและให้ใช้สายเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และต้องไม่ทำให้อุณหภูมิของสายนั้นสูงกว่าอุณหภูมิใช้งานสูงสุดของสาย

6.1.6.2 ขนาดของสายต้องไม่เล็กกว่า 0.5 ตร.มม. และต้องเป็นชนิดที่เหมาะสมกับสภาพการใช้งาน

6.1.6.3 ขั้วรับหลอดชนิดเกลียวเมื่อใช้กับระบบไฟฟ้าที่มีตัวนำนิวทรัล ส่วนเกลียวโลหะที่เป็นทางเดินของกระแสไฟฟ้าต้องต่อกับตัวนำนิว-ทรัลเท่านั้น

6.1.7 ดวงโคมต้องติดตั้งให้สามารถตรวจสอบการต่อสายระหว่างสายดวงโคมกับสายของวงจรย่อยได้โดยสะดวก

6.1.8 **ฉนวนของสายในดวงโคม**

6.1.8.1 สายที่ใช้ในดวงโคมต้องมีฉนวนที่เหมาะสมกับกระแส แรงดันและอุณหภูมิใช้งาน

6.1.8.2 ดวงโคมที่ติดตั้งในสถานที่เปียกชื้น หรือสถานที่ที่มีการผุกร่อนได้ ต้องใช้สายชนิดที่ได้รับการรับรองเพื่อใช้สำหรับจุดประสงค์นั้นแล้ว

6.1.9 **การต่อและการต่อแยก**

6.1.9.1 จุดต่อหรือจุดต่อแยกของสายต้องไม่อยู่ในก้านดวงโคม

6.1.9.2 การต่อหรือการต่อแยกของสายให้มีในดวงโคมได้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น

6.1.9.3 สายไฟที่อยู่ในตู้แสดงสินค้าต้องเดินในช่องเดินสาย และส่วนที่มีไฟฟ้าต้องไม่อยู่ในที่เปิดเผย

6.1.9.4 กล่องจุดต่อไฟฟ้าเข้าดวงโคมต้องมีฝาครอบ หรือปิดด้วยฝาครอบดวงโคมขั้วรับหลอด เต้ารับ เต้าเพดาน หรืออุปกรณ์ที่คล้ายกัน

6.2 สวิตช์ เต้ารับ (Receptacle) และเต้าเสียบ (Plug)

6.2.1 สวิตช์และเต้ารับที่ใช้งานต้องมีพิกัดกระแส แรงดัน และประเภทเหมาะสมกับสภาพการใช้งาน เต้ารับต้องไม่เป็นประเภทที่ใช้เป็นขั้วหลอดได้ด้วย

6.2.2 สวิตช์และเต้ารับที่ใช้กลางแจ้ง หรือสถานที่เปียกชื้น ต้องเป็นชนิดที่ระบุ IP ให้เหมาะกับสภาพการใช้งาน กรณีป้องกันน้ำสาดให้ใช้ไม่ต่ำกว่า IPX4 กรณีป้องกันน้ำฉีดให้ใช้ไม่ต่ำกว่า IPX5 ตามข้อ 2.8

6.2.3 เต้ารับแบบติดกับพื้นหรือฝังพื้น การติดตั้งต้องป้องกันหรือหลีกเลี่ยงจากความเสียหายทางกายภาพเนื่องจากการทำความสะอาดพื้นและการใช้งาน

6.2.4 สวิตช์และเต้ารับต้องติดตั้งอยู่เหนือระดับน้ำที่อาจท่วมหรือขังได้

6.2.5 ขนาดสายสำหรับเต้ารับต้องไม่เล็กกว่า 1.5 ตร.มม.

6.2.6 เต้ารับให้เป็นไปตามข้อ 3.1.7.1

6.3 มอเตอร์ วงจรมอเตอร์ และเครื่องควบคุม

ตอน ก. ทั่วไป

6.3.1 ข้อกำหนดนี้ใช้สำหรับการติดตั้งมอเตอร์ วงจรมอเตอร์ และเครื่องควบคุมมอเตอร์ทั่วไปในกรณีที่ติดตั้งในสถานที่เฉพาะ เช่น ในบริเวณอันตราย ให้ดูรายละเอียดในเรื่องนั้นๆ ประกอบด้วย

6.3.2 **บุชชิง**

เมื่อเดินสายผ่านช่องเปิดของเครื่องห่อหุ้ม กล่องต่อท่อหรือผนังต้องใช้บุชชิงเพื่อป้องกันความเสียหายของสาย บุชชิงต้องทำจากวัสดุที่ทนต่อสภาพแวดล้อม เช่น ทนต่อน้ำมันหล่อลื่น จาระบี สารเคมี หรืออื่นๆ

6.3.3 **ที่ตั้ง**

6.3.3.1 มอเตอร์ต้องติดตั้งในสถานที่ที่สามารถระบายอากาศได้สะดวกและสามารถเข้าไปบำรุงรักษาได้ง่าย

ยกเว้น *มอเตอร์ที่เป็นส่วนประกอบของบริภัณฑ์ที่สำเร็จรูป*

6.3.3.2 มอเตอร์แบบเปิดที่มีแปรงถ่าน ต้องติดตั้งในสถานที่หรือมีมาตรการป้องกันไม่ให้ประกายไฟที่อาจเกิดขึ้นกระเด็นไปถูกวัสดุติดไฟได้

6.3.3.3 ในสถานที่ที่มีละออง หรือวัสดุที่ปลิวได้ซึ่งสามารถเกาะติดหรือเข้าไปภายในมอเตอร์ได้มากพอที่จะทำให้มอเตอร์ระบายอากาศและความร้อนไม่สะดวก ในสถานที่เช่นนี้ต้องใช้มอเตอร์ชนิดปิด

6.3.4 **มอเตอร์ตัวใหญ่ที่สุด**

การพิจารณาตัดสินว่ามอเตอร์ตัวใดใหญ่ที่สุดให้ดูจากพิกัดกระแสโหลดเต็มที่ของมอเตอร์

ตอน ข. สายสำหรับวงจรมอเตอร์

6.3.5 **สายสำหรับมอเตอร์ตัวเดียว**

6.3.5.1 สายของวงจรย่อยที่จ่ายให้มอเตอร์ตัวเดียว ต้องมีขนาดกระแสไม่ต่ำกว่าร้อยละ 125 ของพิกัดกระแสโหลดเต็มที่ของมอเตอร์

ยกเว้น มอเตอร์ชนิดความเร็วหลายค่าที่นำมาใช้งาน ประเภทใช้งานระยะสั้น ใช้งานเป็นระยะ ใช้งานเป็นคาบ และใช้งานที่

เปลี่ยนแปลง สายต้องมีขนาดกระแสไม่ต่ำกว่าจำนวนร้อยละของพิกัดกระแสบนแผ่นป้ายประจำเครื่องตามตารางที่ 6-1

6.3.5.2 สายของวงจรย่อยมอเตอร์ต้องมีขนาดไม่เล็กกว่า 1.5 ตร.มม.

6.3.6 **สายด้านทุติยภูมิของมอเตอร์แบบวาวด์โรเตอร์** (Wound-Rotor)

6.3.6.1 **มอเตอร์ใช้งานประเภทต่อเนื่อง**

สายที่ต่อระหว่างด้านทุติยภูมิของมอเตอร์กับเครื่องควบคุมมอเตอร์ต้องมีขนาดกระแสไม่ต่ำกว่าร้อยละ 125 ของกระแสโหลดเต็มที่ด้านทุติยภูมิของมอเตอร์

6.3.6.2 **มอเตอร์ที่ใช้งานไม่ต่อเนื่อง**

สายต้องมีขนาดกระแสไม่ต่ำกว่าจำนวนร้อยละของกระแสโหลดเต็มที่ด้านทุติยภูมิของมอเตอร์ ตามตารางที่ 6-1

ตารางที่ 6-1
ขนาดกระแสของสายสำหรับมอเตอร์ที่ใช้งานไม่ต่อเนื่อง

ประเภทการใช้งาน	ร้อยละของพิกัดกระแสบนแผ่นป้ายประจำเครื่อง			
	มอเตอร์พิกัดใช้งาน 5 นาที	มอเตอร์พิกัดใช้งาน 15 นาที	มอเตอร์พิกัดใช้งาน 30 และ 60 นาที	มอเตอร์พิกัดใช้งานต่อเนื่อง
ใช้งานระยะสั้น เช่นมอเตอร์หมุนปิด-เปิดวาล์ว ฯลฯ	110	120	150	-
ใช้งานเป็นระยะ เช่นมอเตอร์ลิฟต์ มอเตอร์ปิด-เปิดสะพาน ฯลฯ	85	85	90	140
ใช้งานเป็นคาบ เช่นมอเตอร์หมุนลูกกลิ้ง ฯลฯ	85	90	95	140
ใช้งานที่เปลี่ยนแปลง	110	120	150	200

6.3.6.3 **มอเตอร์มีตัวต้านทานอยู่แยกจากเครื่องควบคุม**

สายที่ต่อระหว่างเครื่องควบคุมและตัวต้านทาน ต้องมีขนาดกระแสไม่ต่ำกว่าที่กำหนดในตารางที่ 6-2

ตารางที่ 6-2
ขนาดสายระหว่างเครื่องควบคุมมอเตอร์ และ
ตัวต้านทานในวงจรทุติยภูมิของมอเตอร์แบบวาวด์โรเตอร์

ประเภทการใช้งานของตัวต้านทาน	ขนาดกระแสของสายคิดเป็นร้อยละของกระแสด้านทุติยภูมิที่โหลดเต็มที่
เริ่มเดินอย่างเบา	35
เริ่มเดินอย่างหนัก	45
เริ่มเดินอย่างหนักมาก	55
ใช้งานเป็นระยะห่างมาก	65
ใช้งานเป็นระยะห่างปานกลาง	75
ใช้งานเป็นระยะถี่	85
ใช้งานต่อเนื่องกัน	110

6.3.7 **สายสำหรับวงจรมอเตอร์หลายตัว**

สายซึ่งจ่ายกระแสให้แก่มอเตอร์มากกว่า 1 ตัว ต้องมีขนาดกระแสไม่ต่ำกว่าผลรวมของพิกัดกระแสโหลดเต็มที่ของมอเตอร์ทุกตัวบวกกับร้อยละ 25 ของพิกัดกระแสโหลดเต็มที่ของมอเตอร์ตัวใหญ่ที่สุดในวงจร ในกรณีที่มอเตอร์ตัวใหญ่ที่สุดมีหลายตัวให้บวกร้อยละ 25 เพียงตัวเดียว ในกรณีที่มีมอเตอร์แบบใช้งานไม่ต่อเนื่องปนอยู่ด้วย ในการหาขนาดสายให้ดำเนินการดังนี้

6.3.7.1 หาขนาดกระแสของสายสำหรับมอเตอร์แบบใช้งานไม่ต่อเนื่อง ตามตารางที่ 6-1

6.3.7.2 หาขนาดกระแสของสายสำหรับมอเตอร์แบบใช้งานต่อเนื่องโดยใช้ค่าร้อยละ 100 ของพิกัดกระแสโหลดเต็มที่ของมอเตอร์

6.3.7.3 ตรวจค่ากระแสจากข้อ 6.3.7.1 และ 6.3.7.2 เมื่อพบว่าค่าดังกล่าวของมอเตอร์ตัวใดสูงสุดให้คูณด้วย 1.25 แล้วบวกด้วยค่าขนาดกระแสของสายสำหรับมอเตอร์ตัวอื่นที่เหลือใน ข้อ 6.3.7.1 และ 6.3.7.2 ทั้งหมด จะได้กำหนดขนาดกระแสของสายที่จ่ายไฟให้แก่มอเตอร์เหล่านั้น

6.3.8 **สายสำหรับวงจรที่จ่ายไฟให้แก่มอเตอร์ร่วมกับโหลดอื่น**

ต้องมีขนาดกระแสไม่ต่ำกว่าที่คำนวณได้ ตามข้อ 6.3.5 หรือ 6.3.7 บวกกับกระแสความต้องการสำหรับโหลดอื่นๆ ที่กำหนดไว้

<u>คำอธิบาย</u> โหลดอื่นๆ หมายถึงโหลดที่คิดค่าดีมานด์แฟกเตอร์แล้ว

6.3.9 **ดีมานด์แฟกเตอร์ของสายป้อน**

สายป้อนอาจมีขนาดเล็กกว่าที่คำนวณตามข้อ 6.3.5, 6.3.7 หรือ 6.3.8 ได้ ถ้ามอเตอร์ใช้งานไม่พร้อมกัน โดยสภาพของงาน การผลิตหรือเครื่องจักร

6.3.10 **มอเตอร์ที่มีคาปาซิเตอร์ต่อร่วมอยู่ด้วย**

การคำนวณขนาดสายสำหรับมอเตอร์ที่มีคาปาซิเตอร์ร่วมอยู่ด้วยให้ดูข้อ 6.5 เรื่องคาปาซิเตอร์ ประกอบด้วย

6.3.11 **การต่อสายแยกจากสายป้อน**

สายที่แยกจากสายป้อน ต้องมีขนาดกระแสไม่น้อยกว่าที่คำนวณได้ในตอน ข. ต้องต่อเข้ากับเครื่องป้องกันกระแสเกินและต้องเป็นไปตามข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อ ดังต่อไปนี้

6.3.11.1 สายตัวนำต้องเดินในท่อสายและยาวไม่เกิน 3 เมตร

6.3.11.2 มีขนาดกระแสไม่ต่ำกว่า 1/3 ของขนาดกระแสของสายป้อนและมีการป้องกันความเสียหายทางกายภาพ ความยาวไม่เกิน 7.5 เมตร

6.3.11.3 มีขนาดกระแสเท่ากับสายป้อน

ตอน ค. การป้องกันการใช้งานเกินกำลังของมอเตอร์และวงจรย่อย

ข้อกำหนดนี้ สำหรับมอเตอร์ที่ใช้กับระบบแรงต่ำเพื่อป้องกันวงจรมอเตอร์ และอุปกรณ์ประกอบต่างๆ มีอุณหภูมิสูงเกินกำหนด เนื่องจากการใช้งานเกินกำลังหรือเริ่มเดินไม่สำเร็จ ทั้งนี้ไม่ครอบคลุมถึงมอเตอร์สำหรับเครื่องสูบน้ำดับเพลิง

6.3.12 **มอเตอร์ใช้งานประเภทต่อเนื่อง**

6.3.12.1 **มอเตอร์ขนาดเกิน 1 แรงม้า**

มอเตอร์แต่ละตัวต้องมีการป้องกันการใช้งานเกินกำลังด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งดังต่อไปนี้

6.3.12.1.1 เครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลังติดตั้งแยกต่างหากจากตัวมอเตอร์และทำงานสัมพันธ์กับกระแสของมอเตอร์ ขนาดปรับตั้งของเครื่องป้องกันการใช้งาน

เกินกำลังต้องไม่เกินร้อยละของพิกัดกระแสโหลดเต็มที่ ดังนี้

• มอเตอร์ที่ระบุตัวประกอบใช้งาน (Service Factor) ไม่น้อยกว่า 1.15	ร้อยละ 125
• มอเตอร์ที่ระบุอุณหภูมิเพิ่มขึ้นไม่เกิน 40 องศาเซลเซียส	ร้อยละ 125
• มอเตอร์อื่นๆ	ร้อยละ 115

ขนาดปรับตั้งนี้อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามที่อนุญาตโดยข้อ 6.3.14 ถ้ามอเตอร์เป็นชนิดความเร็วหลายค่า การพิจารณาให้แยกเป็นแต่ละขดลวดไป

6.3.12.1.2 เครื่องป้องกันอุณหภูมิสูงเกินกำหนด ที่ติดตั้งที่ตัวมอเตอร์ซึ่งได้ออกแบบเพื่อป้องกันมอเตอร์เสียหายจากอุณหภูมิสูงเกินกำหนดเนื่องจากการใช้งานเกินกำลังหรือเริ่มเดินไม่สำเร็จ ต้องตัดกระแสที่เข้ามอเตอร์ไม่เกินร้อยละของพิกัดกระแสโหลดเต็มที่ดังนี้

• มอเตอร์ที่มีกระแสโหลดเต็มที่ไม่เกิน 9 แอมแปร์	ร้อยละ 170
• มอเตอร์ที่มีกระแสโหลดเต็มที่ตั้งแต่ 9.1 ถึง 20 แอมแปร์	ร้อยละ 156
• มอเตอร์ที่มีกระแสโหลดเต็มที่เกินกว่า 20 แอมแปร์	ร้อยละ 140

ถ้าเครื่องตัดกระแสเข้ามอเตอร์ ติดตั้งแยกต่างหากจากตัวมอเตอร์และวงจรควบคุมการทำงานด้วยอุปกรณ์ที่ติดอยู่ที่ตัวมอเตอร์ ต้องจัดให้กระแสเข้ามอเตอร์ถูกตัดออก เมื่อวงจรควบคุมถูกตัด

6.3.12.1.3 อนุญาตให้ใช้เครื่องป้องกันติดตั้งที่ตัวมอเตอร์ ซึ่งจะทำหน้าที่ป้องกันความเสียหายของมอเตอร์เนื่อง

จากเริ่มเดินไม่สำเร็จได้ ถ้ามอเตอร์ประกอบอยู่กับบริภัณฑ์ซึ่งได้ออกแบบให้ในสภาพปกติไม่ปล่อยให้มอเตอร์ใช้งานเกินกำลัง

6.3.12.1.4 มอเตอร์ที่มีขนาดเกินกว่า 1,500 แรงม้าต้องติดตั้งเครื่องตรวจจับอุณหภูมิสูงไว้ในตัวมอเตอร์ ซึ่งจะตัดกระแสเข้ามอเตอร์ออกเมื่ออุณหภูมิของมอเตอร์สูงเกินกำหนด

6.3.12.2 **มอเตอร์ขนาดไม่เกิน 1 แรงม้า เริ่มเดินไม่อัตโนมัติ**

6.3.12.2.1 มอเตอร์ใช้งานประเภทต่อเนื่อง ขนาดไม่เกิน 1 แรงม้า ไม่ได้ติดตั้งถาวร อยู่ในที่ซึ่งมองเห็นได้จากเครื่องควบคุมมอเตอร์ และห่างกันจากเครื่องควบคุมมอเตอร์ไม่เกิน 15 เมตร ให้ใช้เครื่องป้องกันการลัดวงจรระหว่างสายและดินของวงจรย่อย ที่มีขนาดตามที่กำหนดในตอน ง. เป็นเครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลังของมอเตอร์ได้ วงจรย่อยดังกล่าวต้องมีขนาดไม่เกิน 20 แอมแปร์

6.3.12.2.2 มอเตอร์ขนาดไม่เกิน 1 แรงม้า ติดตั้งถาวรอยู่ในที่ซึ่งมองไม่เห็นจากเครื่องควบคุมมอเตอร์ หรือห่างจากเครื่องควบคุมมอเตอร์เกินกว่า 15 เมตร ต้องมีการป้องกันตามที่กำหนดในข้อ 6.3.12.3

6.3.12.3 **มอเตอร์ขนาดไม่เกิน 1 แรงม้า เริ่มเดินอัตโนมัติ**

มอเตอร์ต้องมีการป้องกันการใช้งานเกินกำลังด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งดังต่อไปนี้

6.3.12.3.1 เครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลัง ติดตั้งแยกต่างหากจากตัวมอเตอร์และทำงานสัมพันธ์กับกระแสของมอเตอร์ ขนาดปรับตั้งของเครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลังนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อ 6.3.12.1.1

6.3.12.3.2 เครื่องป้องกันอุณหภูมิสูงเกินที่ติดตั้งที่ตัวมอเตอร์ ซึ่งได้ออกแบบให้ป้องกันมอเตอร์เสียหายจากความร้อนเกินกำหนดเนื่องจากการใช้งานเกินกำลังหรือเริ่มเดินไม่สำเร็จและเครื่องตัดกระแสเข้ามอเตอร์ต้องติดตั้งแยกต่างหากจากตัวมอเตอร์ และวงจรควบคุมทำงานด้วยอุปกรณ์ที่ติดอยู่กับตัวมอเตอร์ ต้องจัดให้กระแสเข้ามอเตอร์ถูกตัดออกเมื่อวงจรควบคุมถูกตัด

6.3.12.3.3 ให้ถือว่ามอเตอร์ได้มีการป้องกันที่เหมาะสมแล้ว ถ้ามอเตอร์ประกอบอยู่กับบริภัณฑ์ซึ่งได้ออกแบบให้ในสภาพปกติไม่ปล่อยให้มอเตอร์ใช้งานเกินกำลังหรือบริภัณฑ์นี้ทำงานร่วมกับวงจรควบคุมอย่างอื่นที่ป้องกันมอเตอร์เสียหายเนื่องจากเริ่มเดินไม่สำเร็จ

6.3.12.3.4 ในกรณีที่มอเตอร์มีอิมพีแดนซ์สูงเพียงพอที่จะไม่เกิดความร้อนสูงเนื่องจากเริ่มเดินไม่สำเร็จ และถ้ามอเตอร์เป็นประเภทเริ่มเดินไม่อัตโนมัติประกอบอยู่กับบริภัณฑ์ ซึ่งได้ออกแบบให้ป้องกันมอเตอร์เสียหายเนื่องจากความร้อนเกิน ยอมให้มีการป้องกันตามที่กำหนดในข้อ 6.3.12.2.1 ได้

6.3.12.4 ด้านทุติยภูมิของวาวด์โรเตอร์ชนิดกระแสสลับ รวมทั้งสายไฟเครื่องควบคุมตัวต้านทาน ฯลฯ อนุญาตให้ใช้เครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลังของมอเตอร์ เป็นเครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลังของวงจรด้านทุติยภูมิได้

6.3.13 **มอเตอร์ประเภทใช้งานเป็นระยะและที่คล้ายกัน**

มอเตอร์ใช้งานระยะสั้น ใช้งานเป็นระยะ ใช้งานเป็นคาบ หรือใช้งานที่เปลี่ยนแปลง ตามที่แสดงในตารางที่ 6-1 อนุญาตให้ใช้เครื่องป้องกันการลัดวงจรระหว่างสายและป้องกันการรั่วลงดินของวงจรย่อย ซึ่งมีขนาดหรือพิกัดปรับตั้งไม่เกินที่กำหนดในตารางที่ 6-3 เป็นเครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลังได้

ในการพิจารณาให้ถือว่ามอเตอร์ใช้งานเป็นแบบต่อเนื่อง นอกจากในสภาพของโหลด หรือสภาพการใช้งาน บังคับให้มอเตอร์ใช้งานได้อย่างไม่ต่อเนื่อง

6.3.14 **การเลือกรีเลย์โหลดเกิน** (Overload Relay)

ในที่ซึ่งรีเลย์โหลดเกิน ซึ่งเลือกตามที่กำหนดในข้อ 6.3.12.1.1 และ 6.3.12.3.1 มีค่าไม่เพียงพอสำหรับการเริ่มเดิน หรือสำหรับโหลด อนุญาตให้ใช้รีเลย์โหลดเกินขนาดสูงกว่าถัดไปได้ แต่ต้องไม่เกินร้อยละของพิกัดกระแสโหลดเต็มที่ ดังนี้

- มอเตอร์ที่ระบุตัวประกอบใช้งาน (Service Factor) ไม่น้อยกว่า 1.15 ร้อยละ 140
- มอเตอร์ที่ระบุอุณหภูมิเพิ่มขึ้นไม่เกิน 40 องศาเซลเซียส ร้อยละ 140
- มอเตอร์อื่นๆ ร้อยละ 130

มอเตอร์ซึ่งขณะเริ่มเดินไม่ต่อขนาน (not shunted during the starting period) เครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลัง ต้องมีการหน่วงเวลานานพอที่จะตัดกระแสในขณะที่มอเตอร์เริ่มเดิน

6.3.15 **เมื่อใช้ฟิวส์เป็นเครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลังให้แก่มอเตอร์**

ต้องใส่ฟิวส์ทุกสายเส้นไฟและห้ามใส่ฟิวส์ในสายเส้นที่มีการต่อลงดิน

6.3.16 **จำนวนสายที่ถูกตัดโดยเครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลัง**

เครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลังที่ไม่ใช่ฟิวส์ และเครื่องป้องกันอุณหภูมิสูงเกิน ต้องสามารถปลดสายเส้นไฟจำนวนเพียงพอที่จะไม่ทำให้กระแสไหลผ่านมอเตอร์ได้และต้องปลดออกพร้อมกันด้วย

6.3.17 **การใช้เครื่องควบคุมมอเตอร์เป็นเครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลัง**

เครื่องควบคุมมอเตอร์ที่มีเครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลังที่สามารถปลดสายเส้นไฟทุกเส้นได้พร้อมกันแล้ว ไม่จำเป็นต้องมีเครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลังต่างหากอีก สำหรับมอเตอร์กระแสตรง อุปกรณ์ชุดนี้ต้องอยู่ในวงจรทั้งขณะเริ่มเดินและใช้งาน ส่วนมอเตอร์กระแสสลับอาจอยู่ในวงจรเฉพาะขณะใช้งานได้

6.3.18 **เครื่องตัดตอนชนิดที่ทำงานด้วยความร้อนและรีเลย์โหลดเกิน**
(Thermal Cutout and Overload Relay)

เครื่องตัดตอนชนิดที่ทำงานด้วยความร้อน รีเลย์โหลดเกิน และเครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลังอย่างอื่นซึ่งไม่สามารถตัดกระแสลัดวงจรได้ต้องติดตั้งเครื่องป้องกัน เช่น ฟิวส์ หรือเซอร์กิตเบรกเกอร์ซึ่งมีพิกัดหรือขนาดปรับตั้งตามข้อ 6.3.21 หรือใช้เครื่องป้องกันการลัดวงจรมอเตอร์ตามข้อ 6.3.21

ยกเว้น *กรณีที่บริภัณฑ์ซึ่งติดตั้งเครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลังจะระบุขนาดสูงสุดของเครื่องป้องกันการลัดวงจรไว้ที่แผ่นป้ายประจำเครื่องแล้ว ให้ใช้ตามนั้น*

6.3.19 **มอเตอร์ที่ใช้ในวงจรย่อยใช้งานทั่วไป**

เครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลังของมอเตอร์ต้องเป็นดังนี้

6.3.19.1 **มอเตอร์ขนาดไม่เกิน 1 แรงม้า**

มอเตอร์ตัวเดียวหรือหลายตัว อนุญาตให้ใช้กับวงจรย่อยใช้งานทั่วไปได้โดยไม่ต้องมีเครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลังแยกเฉพาะตัว เฉพาะเมื่อการติดตั้งเป็นไปตามที่กำหนดในข้อ 6.3.12.2, 6.3.12.3, 6.3.22.1.1 และ 6.3.22.1.2 เท่านั้น

6.3.19.2 **มอเตอร์ขนาดเกิน 1 แรงม้า**

มอเตอร์ขนาดเกิน 1 แรงม้า อนุญาตให้ใช้กับวงจรย่อยใช้งานทั่วไปได้โดยมอเตอร์แต่ละตัวต้องมีเครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลังแยกเฉพาะ และการป้องกันการใช้งานเกินกำลังเป็นไปตามที่กำหนดในข้อ 6.3.22

6.3.19.3 **การหน่วงเวลา**

เครื่องป้องกันกระแสเกินของวงจรที่มีมอเตอร์หรือเครื่องใช้ไฟฟ้าชนิดมีมอเตอร์ต้องมีการหน่วงเวลาหรือมีคุณสมบัติในการหน่วงเวลานานพอที่จะไม่ตัดวงจรในขณะที่มอเตอร์เริ่มเดินในสภาพการใช้งานปกติ

6.3.20 **มอเตอร์ที่เริ่มเดินใหม่ได้เองโดยอัตโนมัติ**

ห้ามใช้เครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลังของมอเตอร์ชนิดที่ทำให้มอเตอร์เริ่มเดินใหม่ได้เองอีกหลังจากที่เครื่องป้องกันฯ นี้ปลดวงจร เนื่องจากมอเตอร์ใช้

งานเกินกำลังแล้ว นอกจากจะได้รับความเห็นชอบจากการไฟฟ้าฯก่อน ไม่ยอมให้ใช้มอเตอร์ชนิดที่เริ่มเดินได้เองโดยอัตโนมัติหลังจากหยุดไปแล้ว นอกจากจะได้รับการรับรองว่าไม่เป็นอันตรายต่อบุคคล

ตอน ง. การป้องกันกระแสลัดวงจรระหว่างสายและป้องกันการรั่วลงดินของวงจรย่อยมอเตอร์

ข้อกำหนดในตอนนี้ ใช้สำหรับมอเตอร์ในระบบแรงต่ำเท่านั้น

6.3.21 **ขนาดหรือการปรับตั้งสำหรับวงจรที่มีมอเตอร์ตัวเดียว**

เครื่องป้องกันกระแสลัดวงจรระหว่างสายและป้องกันการรั่วลงดินสำหรับวงจรย่อย มอเตอร์ต้องสามารถทนกระแสเริ่มเดินของมอเตอร์ได้ และมีขนาดหรือการปรับตั้งไม่เกินค่าที่กำหนดในตารางที่ 6-3 ถ้าค่าที่กำหนดในตารางที่ 6-3 ไม่ตรงกับมาตรฐานของฟิวส์หรือเซอร์กิตเบรกเกอร์ ให้ใช้ขนาดตามมาตรฐานที่สูงถัดไปได้ กรณีที่เครื่องป้องกันกระแสลัดวงจรตัดวงจรขณะมอเตอร์เริ่มเดินในสภาพการใช้งานปกติ ให้เปลี่ยนขนาดของเครื่องป้องกันกระแสลัดวงจรให้สูงขึ้นไปได้ดังนี้

6.3.21.1 ฟิวส์ชนิดไม่หน่วงเวลา ขนาดไม่เกิน 600 แอมป์ ให้เปลี่ยนขนาดสูงขึ้นไปได้แต่ต้องไม่เกินร้อยละ 400 ของกระแสโหลดเต็มที่ของมอเตอร์

6.3.21.2 ฟิวส์ชนิดหน่วงเวลา ให้เปลี่ยนขนาดสูงขึ้นไปได้ แต่ต้องไม่เกินร้อยละ 225 ของกระแสโหลดเต็มที่ของมอเตอร์

6.3.21.3 วงจรย่อยของทอร์กมอเตอร์ (Torque Motor) ขนาดของเครื่องป้องกันให้เป็นไปตามพิกัดกระแสที่แผ่นป้ายประจำเครื่อง ถ้าไม่ตรงกับขนาดมาตรฐานของฟิวส์หรือเซอร์กิตเบรกเกอร์ ให้ใช้ขนาดตามมาตรฐานที่สูงถัดไป

6.3.21.4 เซอร์กิตเบรกเกอร์เวลาผกผัน (Inverse Time Circuit Breaker) ขนาดไม่เกิน 100 แอมแปร์ ให้เปลี่ยนขนาดสูงขึ้นไปได้อีกแต่ต้องไม่เกินร้อยละ 400 ของกระแสโหลดเต็มที่ของมอเตอร์ ถ้าขนาดเกิน 100 แอมแปร์ ให้เปลี่ยนขนาดสูงขึ้นไปได้อีกแต่ต้องไม่เกินร้อยละ 300 ของกระแสโหลดเต็มที่ของมอเตอร์

6.3.21.5 ฟิวส์ขนาดเกิน 600 แอมแปร์ ให้เปลี่ยนขนาดสูงขึ้นไปได้แต่ต้องไม่เกินร้อยละ 300 ของกระแสโหลดเต็มที่ของมอเตอร์

ตารางที่ 6-3
พิกัดหรือขนาดปรับตั้งสูงสุดของเครื่องป้องกันการลัดวงจรระหว่างสาย และป้องกันการรั่วลงดินของวงจรย่อยมอเตอร์

ชนิดของมอเตอร์	ร้อยละของกระแสโหลดเต็มที่			
	ฟิวส์ทำงานไว	ฟิวส์หน่วงเวลา	เซอร์กิตเบรกเกอร์ปลดทันที	เซอร์กิตเบรกเกอร์เวลาผกผัน
มอเตอร์ 1 เฟส ไม่มีรหัสอักษร	300	175	700	250
มอเตอร์กระแสสลับ 1 เฟส ทั้งหมด และมอเตอร์ 3 เฟส แบบกรงกระรอก และแบบซิงโครนัส ซึ่งเริ่มเดินโดยรับแรงดันไฟฟ้าเต็มที่หรือเริ่มเดินผ่านตัวต้านทานหรือรีแอ็กเตอร์				
• ไม่มีรหัสอักษร	300	175	700	250
• รหัสอักษร F ถึง V	300	175	700	250
• รหัสอักษร B ถึง E	250	175	700	200
• รหัสอักษร A	150	150	700	150
มอเตอร์กระแสสลับทั้งหมด แบบกรงกระรอก และแบบซิงโครนัสซึ่งเริ่มเดินโดยผ่านหม้อแปลงออโต				
กระแสไม่เกิน 30 แอมแปร์				
• ไม่มีรหัสอักษร	250	175	700	200
กระแสเกิน 30 แอมแปร์				
• ไม่มีรหัสอักษร	200	175	700	200
• รหัสอักษร F ถึง V	250	175	700	200
• รหัสอักษร B ถึง E	200	175	700	200
• รหัสอักษร A	150	150	700	150

ตารางที่ 6-3 (ต่อ)
พิกัดหรือขนาดปรับตั้งสูงสุดของเครื่องป้องกันการลัดวงจรระหว่างสาย และป้องกันการรั่วลงดินของวงจรย่อยมอเตอร์

ชนิดของมอเตอร์	ร้อยละของกระแสโหลดเต็มที่			
	ฟิวส์ ทำงานไว	ฟิวส์ หน่วงเวลา	เซอร์กิตเบรกเกอร์ ปลดทันที	เซอร์กิตเบรกเกอร์ เวลาผกผัน
มอเตอร์แบบ กรงกระรอก				
กระแสไม่เกิน 30 แอมแปร์				
• ไม่มีรหัสอักษร	250	175	700	250
กระแสเกิน 30 แอมแปร์				
• ไม่มีรหัสอักษร	200	175	700	200
มอเตอร์แบบวาวด์โรเตอร์				
ไม่มีรหัสอักษร	150	150	700	150
มอเตอร์กระแสตรง (แรงดันคงที่)				
ขนาดไม่เกิน 50 แรงม้า				
• ไม่มีรหัสอักษร	150	150	250	150
ขนาดเกิน 50 แรงม้า				
• ไม่มีรหัสอักษร	150	150	175	150

หมายเหตุ 1) การกำหนดรหัสอักษรให้ดูจากตารางที่ 6-4

2) มอเตอร์ไม่มีรหัสอักษร หมายถึง มอเตอร์ที่ผลิตก่อนมีการกำหนดรหัสอักษรโดย NEMA Standard และมอเตอร์ที่ขนาดเล็กกว่า 1/2 แรงม้า

3) มอเตอร์ที่ผลิตตามมาตรฐานอื่นให้พิจารณาการเปรียบเทียบรหัสอักษรจากตารางที่ 6-4

ตารางที่ 6-4
รหัสอักษรแสดงการล็อกโรเตอร์

รหัสอักษร	เควีเอต่อแรงม้า ขณะล็อกโรเตอร์
A	0 - 3.14
B	3.15 - 3.54
C	3.55 - 3.99
D	4.0 - 4.49
E	4.5 - 4.99
F	5.0 - 5.59

ตารางที่ 6-4 (ต่อ)
รหัสอักษรแสดงการล็อกโรเตอร์

รหัสอักษร	เควีเอต่อแรงม้า ขณะล็อกโรเตอร์
G	5.6 - 6.29
H	6.3 - 7.09
J	7.1 - 7.99
K	8.0 - 8.99
L	9.0 - 9.99
M	10.0 - 11.19
N	11.2 - 12.49
P	12.5 - 13.99
R	14.0 - 15.99
S	16.0 - 17.99
T	18.0 - 19.99
U	20.0 - 22.39
V	ตั้งแต่ 22.4 ขึ้นไป

6.3.22 **วงจรย่อยที่มีมอเตอร์หลายตัวหรือมีโหลดอื่น**

อนุญาตให้มีมอเตอร์ตัวเดียวหรือหลายตัวหรือมีโหลดอื่นต่อเข้ากับวงจรย่อยเดียวกันได้ ภายใต้สภาวะที่ระบุในข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้

6.3.22.1 มอเตอร์ขนาดไม่เกิน 1 แรงม้าหลายตัว ยอมให้ต่อในวงจรย่อยระบบแรงต่ำที่มีขนาดการป้องกันกระแสเกินไม่เกิน 15 แอมแปร์ได้ ถ้าเป็นไปตามข้อกำหนดดังต่อไปนี้

6.3.22.1.1 กระแสใช้งานเต็มที่ที่กำหนดของมอเตอร์แต่ละตัวไม่เกิน 6 แอมแปร์

6.3.22.1.2 ขนาดของเครื่องป้องกันกระแสเกิน ที่ระบุไว้ที่เครื่องควบคุมมอเตอร์ ต้องไม่น้อยกว่าขนาดเครื่องป้องกันกระแสเกินของวงจรย่อย

6.3.22.1.3 เครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลังแต่ละตัว เป็นไปตามที่กำหนดในข้อ 6.3.12 หรือ 6.3.14

6.3.22.2 ในกรณีที่ต้องการป้องกันมอเตอร์ตัวเล็กที่สุดด้วย เครื่องป้องกันกระแสลัดวงจรระหว่างสายและป้องกันการรั่วลงดินของวงจรย่อย ซึ่งคิดจากมอเตอร์ขนาดเล็กที่สุดในวงจรต้องไม่ตัดวงจรในสภาวะใช้งานปกติที่มากที่สุดที่อาจเกิดขึ้นได้โดยที่มอเตอร์แต่ละตัวมีเครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลังเฉพาะตัวอยู่แล้ว

6.3.22.3 มอเตอร์ติดตั้งเป็นกลุ่มนอกเหนือจากที่กำหนดในข้อ 6.3.22.1 และ 6.3.22.2 มอเตอร์ซึ่งมีเครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลังประจำเครื่องและโหลดอื่นๆ จะต่ออยู่ในวงจรย่อยเดียวกันได้เมื่อเป็นไปตามข้อกำหนดทุกข้อดังนี้

6.3.22.3.1 เครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลังและเครื่องควบคุมมอเตอร์แต่ละเครื่องต้องเป็นชนิดที่ผู้ผลิตได้รับการรับรองว่าสามารถใช้สำหรับติดตั้งร่วมกับฟิวส์หรือเซอร์กิตเบรกเกอร์เวลาผกผันตามขนาดสูงสุดที่กำหนด

6.3.22.3.2 วงจรย่อยต้องป้องกันการลัดวงจรด้วยฟิวส์หรือเซอร์กิตเบรกเกอร์เวลาผกผัน ตามขนาดไม่เกินกว่าที่กำหนดในข้อ 6.3.21 สำหรับมอเตอร์เครื่องใหญ่ที่สุดบวกด้วยผลรวมของพิกัดกระแสโหลดเต็มที่ของมอเตอร์อื่น กรณีที่ผลการคำนวณได้ค่าต่ำกว่าขนาดกระแสของตัวนำ อนุญาตให้เพิ่มขนาดฟิวส์หรือเซอร์กิตเบรกเกอร์เวลาผกผันขึ้นได้อีกตามขนาดที่ใช้กับขนาดสายนั้น

6.3.22.3.3 ฟิวส์หรือเซอร์กิตเบรกเกอร์เวลาผกผันที่ใช้ต้องมีขนาดไม่เกินที่กำหนดในข้อ 6.3.18 ซึ่งป้องกันการใช้งานเกินกำลังของมอเตอร์ตัวที่เล็กที่สุดในวงจร

6.3.22.4 **การต่อแยกเพื่อเข้ามอเตอร์ตัวเดียว**

การต่อสายแยกจ่ายไฟให้กับมอเตอร์แต่ละเครื่อง ไม่ต้องติดตั้งเครื่องป้องกันการลัดวงจรที่จุดแยก ถ้าขนาดกระแสของสายแยกไม่ต่ำกว่า 1/3 ของขนาดกระแสของสายวงจรย่อยและระยะทาง

จากจุดแยกถึงเครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลังยาวไม่เกิน 7.5 เมตร โดยมีมาตรการป้องกันความเสียหายทางกายภาพด้วย

ตอน จ. การป้องกันกระแสลัดวงจรและป้องกันการรั่วลงดินของสายป้อนในวงจรมอเตอร์

6.3.23 **พิกัดหรือขนาดปรับตั้งของเครื่องป้องกันการลัดวงจรของสายป้อน** สำหรับโหลดที่เป็นมอเตอร์หรือมอเตอร์ร่วมกับโหลดอื่น

6.3.23.1 **มอเตอร์ที่ติดตั้งไว้แล้ว**

สายป้อนที่จ่ายไฟให้กับมอเตอร์ เครื่องป้องกันกระแสลัดวงจรของสายป้อนต้องมีขนาดไม่เกินพิกัด หรือขนาดปรับตั้งของเครื่องป้องกันกระแสลัดวงจรของมอเตอร์ที่ใหญ่ที่สุดในกลุ่ม บวกกับผลรวมของพิกัดกระแสโหลดเต็มที่ของมอเตอร์เครื่องอื่นๆ ในกรณีที่มีมอเตอร์เครื่องที่ใหญ่ที่สุดมากกว่า 1 เครื่อง การคำนวณให้เลือกเพียงเครื่องเดียวเป็นเครื่องที่ใหญ่ที่สุด

6.3.23.2 **การสำรองสำหรับการติดตั้งในอนาคต**

ในโครงการขนาดใหญ่ ซึ่งออกแบบสายป้อนสำรองไว้เพื่อเพิ่มหรือเปลี่ยนแปลงในอนาคต พิกัดของเครื่องป้องกันกระแสลัดวงจรของสายป้อน อนุญาตให้มีขนาดได้ไม่เกินขนาดกระแสของสายป้อน

6.3.24 ขนาดปรับตั้งเมื่อมอเตอร์ต่อร่วมกับโหลดไฟฟ้ากำลังหรือแสงสว่าง

เมื่อสายป้อนจ่ายโหลดที่มีมอเตอร์ร่วมกับโหลดไฟฟ้ากำลังหรือแสงสว่าง พิกัดหรือขนาดปรับตั้งของเครื่องป้องกันกระแสเกินนั้น จะต้องเพียงพอที่จะจ่ายโหลดให้กับไฟฟ้าแสงสว่างหรือเครื่องใช้ไฟฟ้า (ตามที่คำนวณได้ในบทที่ 3) บวกด้วยขนาดกระแสของมอเตอร์ (มอเตอร์เครื่องเดียวคำนวณตามข้อ 6.3.21 และมอเตอร์หลายเครื่องคำนวณตามข้อ 6.3.23)

ตอน ฉ. วงจรควบคุมมอเตอร์

6.3.25 **การป้องกันกระแสเกิน**

วงจรควบคุมมอเตอร์ที่ต่อแยกออกจากด้านโหลด (รวมทั้งหม้อแปลงสำหรับใช้วงจรควบคุม) ของเครื่องป้องกันกระแสลัดวงจรและป้องกันการรั่วลงดินของวงจรย่อยมอเตอร์และทำหน้าที่ควบคุมมอเตอร์ต้องมีการป้องกันกระแสเกิน

ยกเว้น *วงจรควบคุมทั้งหมดประกอบสำเร็จอยู่ภายในกล่องเครื่องควบคุมมอเตอร์ การต่อแยกนี้ไม่ถือว่าเป็นวงจรย่อย*

6.3.26 **การปลดวงจร**

6.3.26.1 ต้องจัดวงจรควบคุมมอเตอร์ในลักษณะที่ เมื่อเครื่องปลดวงจรอยู่ในตำแหน่งปลดวงจรควบคุมมอเตอร์ต้องถูกปลดออกจากตัวนำจ่ายไฟเข้าทั้งหมด

6.3.26.2 กรณีที่มีหม้อแปลงหรืออุปกรณ์อย่างอื่นเพื่อใช้ลดแรงดันสำหรับใช้ในวงจรควบคุมมอเตอร์ และติดตั้งอยู่ภายในเครื่องควบคุมมอเตอร์ หม้อแปลงหรืออุปกรณ์ดังกล่าวต้องต่ออยู่ทางด้านโหลดของเครื่องปลดวงจรของวงจรควบคุมมอเตอร์

ตอน ช. เครื่องควบคุมมอเตอร์

ข้อกำหนดในตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เครื่องควบคุมมอเตอร์ให้เหมาะสมกับมอเตอร์

6.3.27 **การออกแบบเครื่องควบคุมมอเตอร์**

6.3.27.1 เครื่องควบคุมต้องสามารถเดินหรือหยุดมอเตอร์ตัวที่ควบคุมอยู่ได้ และต้องสามารถตัดกระแสเมื่อมอเตอร์หมุนไม่ไหวได้ด้วย

6.3.27.2 เครื่องเริ่มเดินแบบหม้อแปลงออโตต้องมีตำแหน่งหยุดเดินและตำแหน่งเริ่มเดินอย่างน้อยหนึ่งตำแหน่ง

6.3.28 **พิกัด**

เครื่องควบคุมต้องมีพิกัดแรงม้าไม่ต่ำกว่าพิกัดแรงม้าของมอเตอร์

ข้อยกเว้นที่ 1 *มอเตอร์พิกัดไม่เกิน 2 แรงม้า ใช้แรงดันไม่เกิน 416 โวลต์ อนุญาตให้ใช้สวิตช์แบบใช้งานทั่วไปที่มีขนาดกระแสไม่น้อยกว่า 2 เท่าของกระแสใช้งานมอเตอร์แทนเครื่องควบคุมได้*

ข้อยกเว้นที่ 2 *เครื่องควบคุมสำหรับทอร์กมอเตอร์ (Torque Motor) ต้องมีขนาดกระแสใช้งานต่อเนื่องไม่น้อยกว่าขนาดกระแสที่ระบุไว้ที่มอเตอร์*

6.3.29 **ที่ตั้ง**

สวิตช์บังคับด้วยมือใช้เพื่อปลดวงจรมอเตอร์ออก ต้องติดตั้งไว้ในตำแหน่งที่มองเห็นได้จากที่ตั้งมอเตอร์และห่างจากมอเตอร์ไม่เกิน15 เมตร

6.3.30 **การใช้สวิตช์และฟิวส์เป็นเครื่องควบคุมมอเตอร์**

สวิตช์และฟิวส์ใช้เป็นเครื่องควบคุมมอเตอร์ได้ ถ้าฟิวส์มีขนาดตามที่กำหนดในตอน ค. แต่ถ้าเป็นฟิวส์ชนิดทำงานช้า อาจลดขนาดลงมาได้ตามความเหมาะสม

6.3.31 **มอเตอร์ชนิดปรับความเร็วได้**

เครื่องควบคุมมอเตอร์ชนิดที่ปรับความเร็วมอเตอร์โดยการปรับค่าสนามแม่เหล็ก ต้องมีวิธีการป้องกันมอเตอร์เริ่มเดินในตำแหน่งที่สนามแม่เหล็กมีค่าน้อย นอกจากมอเตอร์จะเป็นชนิดที่ได้ออกแบบให้ใช้ได้

ตอน ซ. เครื่องปลดวงจร

ข้อกำหนดในตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดขนาดเครื่องปลดวงจรที่สามารถปลดมอเตอร์และเครื่องควบคุมมอเตอร์ออกจากวงจรได้โดยปลอดภัย

6.3.32 **ที่ตั้ง**

6.3.32.1 เครื่องปลดวงจรต้องติดตั้งอยู่ในที่ซึ่งมองเห็นได้จากที่ตั้งเครื่องควบคุมมอเตอร์และห่างกันไม่เกิน 15 เมตร

ข้อยกเว้นที่ 1 *สำหรับมอเตอร์ระบบแรงสูง อนุญาตให้ติดตั้งเครื่องปลดวงจรโดยมองไม่เห็นจากตำแหน่งที่ตั้งเครื่องควบคุมมอเตอร์ได้ ถ้าที่เครื่องควบคุมมอเตอร์ติดป้ายเตือนและบอกสถานที่ตั้งเครื่องปลดวงจร พร้อมทั้งเครื่องปลดวงจรสามารถใส่กุญแจได้ในตำแหน่งปลด*

ข้อยกเว้นที่ 2 *เครื่องปลดวงจรเครื่องเดียว อนุญาตให้ติดตั้งชิดกับกลุ่มเครื่องควบคุมมอเตอร์ซึ่งแต่ละเครื่องอยู่ชิดกันได้ และกลุ่มเครื่องควบคุม*

มอเตอร์นี้ใช้สำหรับควบคุมมอเตอร์ที่ใช้ขับเคลื่อนเครื่องจักรของระบบเดียวกัน

6.3.32.2 เครื่องปลดวงจรต้องติดตั้งอยู่ในที่ซึ่งมองเห็นได้จากที่ตั้งมอเตอร์และเครื่องจักรที่มอเตอร์ขับอยู่

ยกเว้น *เครื่องปลดวงจรที่เป็นไปตามข้อ 6.3.32.1 และสามารถใส่กุญแจได้ในตำแหน่งปลด*

6.3.33 **การปลดได้ทั้งมอเตอร์และเครื่องควบคุม**

เครื่องปลดวงจรต้องติดตั้งอยู่ในตำแหน่งที่ปลดวงจรได้ทั้งมอเตอร์และเครื่องควบคุมมอเตอร์พร้อมกัน

6.3.34 **เครื่องหมายแสดงตำแหน่ง**

เครื่องปลดวงจรต้องมีเครื่องหมายแสดงอย่างชัดเจนว่าอยู่ในตำแหน่งปลดหรือสับ

6.3.35 **สายที่มีการต่อลงดิน**

เครื่องปลดวงจรใช้ปลดสายที่มีการต่อลงดินได้ ถ้าเครื่องปลดวงจรนี้ได้ออกแบบในลักษณะที่สามารถปลดสายทุกเส้นในวงจรออกได้พร้อมกัน

6.3.36 **การใช้บริภัณฑ์ประธานเป็นเครื่องปลดวงจร**

กรณีที่สถานที่นั้นมีมอเตอร์ตัวเดียว อนุญาตให้ใช้บริภัณฑ์ประธานเป็นเครื่องปลดวงจรได้ถ้าสวิตช์นั้นเป็นไปตามที่กำหนดในข้อ 6.3 นี้ และมองเห็นได้จากเครื่องควบคุมมอเตอร์และอยู่ห่างกันไม่เกิน 15 เมตร

6.3.37 **พิกัดกระแส**

เครื่องปลดวงจรของมอเตอร์ระบบแรงต่ำ ต้องมีพิกัดกระแสไม่น้อยกว่าร้อยละ 115 ของพิกัดกระแสโหลดเต็มที่ของมอเตอร์

6.3.38 **ชนิดของเครื่องปลดวงจร**

เครื่องปลดวงจรต้องเป็นสวิตช์ที่ใช้สำหรับโหลดประเภทอินดักทีฟ (Inductive Load) หรือเป็นเซอร์กิตเบรกเกอร์

ข้อยกเว้นที่ 1 *มอเตอร์ติดตั้งประจำที่ขนาดไม่เกิน 1/8 แรงม้า อนุญาตให้ใช้เครื่องป้องกันกระแสเกินของวงจรย่อยเป็นเครื่องปลดวงจรได้*

ข้อยกเว้นที่ 2 สำหรับมอเตอร์ติดตั้งประจำที่ขนาดไม่เกิน 2 แรงม้าแรงดันไม่เกิน 416 โวลต์ อนุญาตให้ใช้สวิตช์ใช้งานทั่วไปที่มีพิกัดกระแสไม่น้อยกว่า 2 เท่าของพิกัดกระแสโหลดเต็มที่ของมอเตอร์เป็นเครื่องปลดวงจรได้

ข้อยกเว้นที่ 3 มอเตอร์ขนาด 2-100 แรงม้า เครื่องปลดวงจรสำหรับมอเตอร์ซึ่งใช้เครื่องควบคุมแบบหม้อแปลงออโต (Auto Transformer Type Controller) อนุญาตให้ใช้สวิตช์ใช้งานทั่วไปเป็นเครื่องปลดวงจรได้ ถ้ามีสภาพดังต่อไปนี้ทุกประการ

3.1) เป็นมอเตอร์ที่หมุนเครื่องกำเนิดไฟฟ้าที่มีเครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลังทางด้านโหลดของเครื่องกำเนิดไฟฟ้า

3.2) เครื่องควบคุมมอเตอร์สามารถตัดกระแสล็อกโรเตอร์ได้ มีเครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลังที่มีพิกัดหรือขนาดปรับตั้งไม่เกินร้อยละ 125 ของพิกัดกระแสโหลดเต็มที่ของมอเตอร์และต้องเป็นชนิดที่ปลดวงจรออกเมื่อไม่มีไฟ (No-Voltage Release)

3.3) ฟิวส์ที่แยกเป็นส่วนต่างหากหรือเซอร์กิตเบรกเกอร์แบบเวลาผกผันที่มีขนาดหรือการปรับตั้งไม่เกินร้อยละ 150 ของพิกัดกระแสโหลดเต็มที่ของมอเตอร์เป็นเครื่องป้องกันวงจรย่อยมอเตอร์

ข้อยกเว้นที่ 4 มอเตอร์กระแสตรงติดตั้งประจำที่ขนาดเกิน 40 แรงม้า หรือมอเตอร์กระแสสลับติดตั้งประจำที่ขนาดเกิน 100 แรงม้า อนุญาตให้ใช้สวิตช์ใช้งานทั่วไปเป็นเครื่องปลดวงจรได้ ถ้ามีป้ายเตือนว่า **"ห้ามสับหรือปลดขณะมีโหลด"** และมีอุปกรณ์ป้องกันการปลดสับโดยพลั้งเผลอ เช่น กุญแจ

ข้อยกเว้นที่ 5 มอเตอร์แบบต่อด้วยสายและเต้าเสียบ อนุญาตให้ใช้เต้าเสียบเป็นเครื่องปลดวงจรได้

ข้อยกเว้นที่ 6 *ทอร์กมอเตอร์ (Torque Motor) อนุญาตให้ใช้สวิตช์ใช้งานทั่วไปเป็นเครื่องปลดวงจรได้*

6.3.39 **การใช้สวิตช์หรือเซอร์กิตเบรกเกอร์เป็นทั้งเครื่องควบคุมและเครื่องปลดวงจร**

อนุญาตให้ใช้สวิตช์หรือเซอร์กิตเบรกเกอร์ที่มีขนาดสอดคล้องกับขนาดของมอเตอร์ทำหน้าที่เป็นทั้งเครื่องควบคุมและเครื่องปลดวงจรได้ถ้าสวิตช์หรือเซอร์กิตเบรกเกอร์นั้นสามารถปลดตัวนำเส้นไฟได้หมดและมีเครื่องป้องกันกระแสเกิน (อาจเป็นฟิวส์ของวงจรย่อยก็ได้) ที่สามารถปลดตัวนำทุกสายเส้นไฟได้และเป็นสวิตช์หรือเซอร์กิตเบรกเกอร์ชนิดใดชนิดหนึ่งดังต่อไปนี้

6.3.39.1 สวิตช์ตัดวงจรชนิดอากาศ (Air-Break Switch) ชนิดปลดสับด้วยมือที่ก้านสวิตช์โดยตรง

6.3.39.2 เซอร์กิตเบรกเกอร์เวลาผกผัน ปลดสับที่ก้านของเซอร์กิตเบรกเกอร์โดยตรง

6.3.39.3 สวิตช์น้ำมัน ใช้สำหรับวงจรในระบบแรงต่ำและไม่เกิน 100 แอมแปร์ วงจรที่ระบบแรงดันไฟฟ้าหรือกระแสสูงกว่านี้ จะใช้ได้เมื่อได้รับความเห็นชอบจากการไฟฟ้าฯ

6.3.40 **เครื่องปลดวงจรประจำแต่ละตัว**

มอเตอร์แต่ละตัวต้องมีเครื่องปลดวงจรประจำตัว

ยกเว้น *อนุญาตให้เครื่องปลดวงจรตัวเดียวจ่ายไฟให้แก่กลุ่มมอเตอร์ได้ โดยต้องเป็นไปตามข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้*

6.3.40.1 มอเตอร์เหล่านั้นใช้งานในเครื่องจักรตัวเดียวกัน

6.3.40.2 มอเตอร์เหล่านั้นใช้เครื่องป้องกันกระแสเกินเครื่องเดียวกัน ตามที่ได้อนุญาตในข้อ 6.3.22.1

6.3.40.3 มอเตอร์เหล่านั้นรวมอยู่ในห้องเดียวกัน สามารถมองเห็นได้ทั้งหมดจากจุดที่ติดตั้งเครื่องควบคุมและอยู่ห่างไม่เกิน 15 เมตร จากเครื่องควบคุม

ตอน ณ. มอเตอร์สำหรับระบบแรงสูง

ข้อกำหนดในตอนนี้ให้ใช้เป็นข้อกำหนดเพิ่มเติมสำหรับมอเตอร์ระบบแรงสูง

6.3.41 **การระบุเครื่องหมายของเครื่องควบคุม**

เครื่องควบคุมต้องมีเครื่องหมายระบุแรงดันไฟฟ้าสำหรับวงจรควบคุม

6.3.42 **ท่อร้อยสายเข้ามอเตอร์**

ท่อโลหะอ่อนและท่อโลหะอ่อนกันของเหลวที่ใช้ร้อยสายเข้ามอเตอร์อนุญาตให้มีความยาวได้ไม่เกิน 1.80 เมตร

6.3.43 **การป้องกันกระแสเกินของวงจรมอเตอร์**

วงจรไฟฟ้าแรงสูงของมอเตอร์แต่ละเครื่อง ต้องมีการป้องกันการใช้งานเกินกำลัง และป้องกันการลัดวงจรในมอเตอร์ ในสายของวงจรมอเตอร์ และในเครื่องควบคุมมอเตอร์ โดยที่เครื่องป้องกันแต่ละประเภทนั้น ต้องทำงานถูกต้องตามหน้าที่

ยกเว้น *เมื่อมอเตอร์นั้นมีความสำคัญมากและจำเป็นต้องใช้งานจนชำรุดเพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่บุคคล อนุญาตให้มีเครื่องตรวจวัด (Sensing Device) ต่อไว้ได้เพื่อส่งสัญญาณไปที่แผงเตือน (Annunciator) หรือสัญญาณเสียง (Alarm) ทำงานแทนการตัดวงจรมอเตอร์นั้น*

6.3.43.1 **การป้องกันการใช้งานเกินกำลัง**

6.3.43.1.1 มอเตอร์แต่ละเครื่อง ต้องป้องกันความเสียหายจากความร้อนสูง เนื่องจากใช้งานเกินกำลังหรือจากการเริ่มเดินไม่สำเร็จ ด้วยเครื่องป้องกันอุณหภูมิสูงเกินติดตั้งในตัวมอเตอร์ หรือติดตั้งอุปกรณ์ตรวจจับกระแสหรือทั้งสองอย่าง

6.3.43.1.2 วงจรทุติยภูมิของมอเตอร์แบบวาวด์โรเตอร์ซึ่งรวมทั้งสาย เครื่องควบคุม และตัวต้านทานถือว่ามีการป้องกันกระแสเกินโดยเครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลังของมอเตอร์แล้ว

6.3.43.1.3 เครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลังต้องปลดสายเส้นไฟทุกเส้นได้พร้อมกัน

6.3.43.1.4 เครื่องตรวจจับการใช้งานเกินกำลัง ต้องไม่สามารถปรับเข้าที่ได้เอง (Reset) โดยอัตโนมัติ เว้นแต่การปรับเข้าที่โดยอัตโนมัตินั้นไม่ทำให้มอเตอร์เริ่มเดินได้เอง หรือการที่มอเตอร์เริ่มเดินได้เองไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคล

6.3.43.2 **การป้องกันกระแสลัดวงจร**

6.3.43.2.1 วงจรมอเตอร์แต่ละวงจร ต้องมีการป้องกันกระแสลัดวงจร โดยติดตั้งฟิวส์ หรือเซอร์กิตเบรกเกอร์ แบบและขนาดที่เหมาะสม

6.3.43.2.2 เครื่องตัดกระแสลัดวงจร ต้องไม่สามารถต่อวงจรได้เองโดยอัตโนมัติ

ยกเว้น *ในกรณีที่เกิดลัดวงจรชั่วขณะ (Transient fault) และการต่อวงจรไม่ทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล*

6.3.43.2.3 เครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลัง และเครื่องป้องกันการลัดวงจรอาจเป็นเครื่องเดียวกันก็ได้

6.3.44 **พิกัดของเครื่องควบคุมมอเตอร์**

เครื่องควบคุมมอเตอร์และเครื่องปลดวงจรย่อยมอเตอร์ ต้องมีพิกัดกระแสไม่น้อยกว่าค่ากระแสของเครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลังที่ได้ติดตั้งไว้ให้ตัดวงจร

6.3.45 **เครื่องปลดวงจร**

เครื่องปลดวงจร ต้องสามารถใส่กุญแจได้ในตำแหน่งปลดวงจร

ตอน ญ. การป้องกันส่วนที่มีไฟฟ้า

ข้อกำหนดในตอนนี้ให้ใช้ได้ทั้งระบบแรงต่ำและแรงสูง

6.3.46 **ที่ซึ่งต้องมีการป้องกัน**

ส่วนที่มีไฟฟ้าของมอเตอร์และเครื่องควบคุมที่ทำงานในระบบแรงดันตั้งแต่ 50 โวลต์ ขึ้นไปและมีโอกาสสัมผัสได้ ต้องมีการป้องกันการสัมผัสโดยบังเอิญโดยมีเครื่องห่อหุ้ม หรือติดตั้งในสถานที่ที่เหมาะสมดังนี้

6.3.46.1 ติดตั้งในห้องหรือที่ล้อม ซึ่งเข้าถึงได้เฉพาะบุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง

6.3.46.2 ติดตั้งอยู่บนยกพื้นที่เหมาะสมหรือติดตั้งอยู่บนโครงสร้างที่ยกสูงจากพื้นและ สามารถเข้าถึงได้เฉพาะบุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง

6.3.46.3 ติดตั้งอยู่สูงจากพื้นตั้งแต่ 2.50 เมตร ขึ้นไป

6.3.47 **การป้องกันสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง**

ในที่ซึ่งส่วนที่มีไฟฟ้า ต้องมีการป้องกันโดยติดตั้งอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมตามข้อ 6.3.46 และระหว่างใช้งานอาจต้องมีการเข้าไปปรับหรือเข้าไปปฏิบัติงานใกล้ ต้องปูพื้นด้วยฉนวนหรือยกพื้นเป็นฉนวนที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้ที่เข้าไปปฏิบัติงานไม่อาจสัมผัสส่วนที่มีไฟฟ้าได้โดยง่าย นอกจากจะยืนบนฉนวนปูรองพื้นหรือยกพื้นดังกล่าว

ตอน ฎ. การต่อลงดิน

จุดประสงค์ของตอนนี้เพื่อใช้กำหนดเกี่ยวกับการต่อลงดินของโครงมอเตอร์และเครื่องควบคุม เพื่อป้องกันมิให้เกิดแรงดันไฟฟ้าสูงกว่าดินเมื่อเกิดไฟรั่วลงที่โครงมอเตอร์ หรือเครื่องควบคุมโดยบังเอิญ การหุ้มด้วยฉนวน การติดตั้งในที่ห่างจากการสัมผัส และการกั้นไม่ให้สัมผัสได้สามารถใช้เป็นมาตรการแทนการต่อลงดินของมอเตอร์ได้ตามความเหมาะสม

6.3.48 **โครงมอเตอร์ที่ใช้แรงดันไฟฟ้าเกิน 50 โวลต์ ต้องต่อลงดิน**

ข้อยกเว้นที่ 1 *ใช้แรงดันไฟฟ้าไม่เกิน 50 โวลต์ และถ้ารับไฟจากหม้อแปลงลดแรงดัน ต้องเป็นหม้อแปลงแยกขดลวดตามมาตรฐานของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หรือมาตรฐานอื่นที่การไฟฟ้าฯ เห็นชอบ*

ข้อยกเว้นที่ 2 *เป็นมอเตอร์ชนิดมีฉนวนสองชั้น*

6.4 หม้อแปลง ห้องหม้อแปลง และลานหม้อแปลง

6.4.1 **ขอบเขต**

ครอบคลุมการติดตั้งหม้อแปลงทุกประเภท ยกเว้น หม้อแปลงดังต่อไปนี้

6.4.1.1 หม้อแปลงกระแส (Current Transformer)

6.4.1.2 หม้อแปลงแบบแห้งที่ติดมากับอุปกรณ์สำเร็จ และมีความเหมาะสมกับอุปกรณ์สำเร็จแล้วนั้น

6.4.1.3 หม้อแปลงที่เป็นส่วนหนึ่งของเครื่องเอกซเรย์ หรืออุปกรณ์ความถี่สูง

6.4.1.4 หม้อแปลงที่ใช้ในระบบควบคุมระยะห่างและสัญญาณ (Transformer used With Remote-Control and Signaling)

6.4.1.5 หม้อแปลงสำหรับป้ายโฆษณา

6.4.1.6 หม้อแปลงสำหรับหลอดไฟปล่อยประจุ

6.4.1.7 หม้อแปลงสำหรับระบบแจ้งสัญญาณเพลิงไหม้

6.4.1.8 หม้อแปลงที่ใช้สำหรับการค้นคว้า ทดสอบ หรือวิจัย ซึ่งมีการป้องกันเพื่อไม่ให้บุคคลที่ไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องสัมผัสกับส่วนที่มีไฟฟ้า

6.4.1.9 หม้อแปลงระบบแรงต่ำ

ตอน ก. ทั่วไป

6.4.2 **ที่ตั้ง**

หม้อแปลงและห้องหม้อแปลงต้องอยู่ในสถานที่ซึ่งบุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเข้าถึงได้โดยสะดวกเพื่อทำการตรวจและบำรุงรักษา และต้องจัดให้มีการระบายอากาศอย่างเพียงพอกับการใช้งาน

6.4.3 **การป้องกันกระแสเกิน**

หม้อแปลงต้องมีการป้องกันกระแสเกินตามข้อ 6.4.3.1 หรือ 6.4.3.2 เครื่องป้องกันกระแสเกินและเครื่องปลดวงจรต้องเป็นไปตามที่กำหนดในข้อ 3.3 และ 3.5 สำหรับข้อที่นำมาใช้ได้และถ้าเครื่องปลดวงจรไม่ใช่ประเภทสวิตช์สำหรับตัดโหลด (Non Load-Break Switch) ติดตั้งอยู่ด้านไฟเข้าของหม้อแปลง ต้องมีป้ายเตือนให้ปลดสวิตช์แรงต่ำก่อนและป้ายเตือนนี้ต้องติดไว้ในบริเวณที่เห็นได้ง่ายจากบริเวณที่จะทำการปลดวงจรด้านไฟเข้า หม้อแปลงในข้อนี้หมายถึง หม้อแปลงหนึ่งเฟส หรือสามเฟส หรือการต่อเข้าด้วยกันของหม้อแปลงหนึ่งเฟส ทั้งแบบ 2 ลูก และ 3 ลูก เพื่อประกอบเข้าเป็นหม้อแปลง 1 ชุด

6.4.3.1 หม้อแปลงระบบแรงสูง ต้องมีการป้องกันกระแสเกินทั้งด้านไฟเข้าและด้านไฟออกซึ่งมีขนาดปรับตั้งได้ไม่เกินค่าที่กำหนดในตารางที่ 6-5

ยกเว้น *ถ้าขนาดที่กำหนดไม่ใช่ขนาดมาตรฐานของผู้ผลิตอนุญาตให้ใช้ขนาดใกล้เคียงที่สูงถัดไปได้*

6.4.3.2 หม้อแปลงแรงดัน (Potential Transformer) ที่ติดตั้งในอาคาร ต้องติดตั้งในเครื่องห่อหุ้ม และมีเครื่องป้องกันกระแสเกินด้านไฟเข้า

ยกเว้น *หม้อแปลงแรงดันสำหรับเครื่องวัดหน่วยไฟฟ้าของการไฟฟ้า*

6.4.4 **การต่อขนานหม้อแปลง**

อนุญาตให้หม้อแปลงหลายลูกต่อขนานกันได้ เมื่อหม้อแปลงแต่ละลูกมีการติดตั้งเครื่องป้องกันกระแสเกินทั้งด้านแรงสูงและแรงต่ำที่เป็นไปตามข้อ 6.4.3 และต้องมีสวิตช์หรือเซอร์กิตเบรกเกอร์แรงสูงที่สามารถปลดและสับหม้อแปลงได้พร้อมกัน และหม้อแปลงทุกลูก ต้องมีคุณสมบัติทางไฟฟ้าเหมือนกัน

6.4.5 **การต่อลงดิน**

ส่วนของหม้อแปลงที่เป็นโลหะเปิดโล่งและไม่ใช้เป็นทางเดินของกระแสไฟฟ้า รวมถึงรั้ว ที่กั้นหรืออื่นๆ ต้องต่อลงดินตามบทที่ 4

ตารางที่ 6-5
ขนาดปรับตั้งสูงสุดของเครื่องป้องกันกระแสเกินสำหรับหม้อแปลงระบบแรงสูง

ขนาดอิมพีแดนซ์ของหม้อแปลง	ด้านไฟเข้า		ด้านไฟออก		
	แรงดัน มากกว่า 750 โวลต์		แรงดัน มากกว่า 750 โวลต์		แรงดัน ไม่เกิน 750 โวลต์
	เซอร์กิต เบรกเกอร์	ฟิวส์	เซอร์กิต เบรกเกอร์	ฟิวส์	เซอร์กิตเบรกเกอร์ หรือฟิวส์
ไม่เกิน 6%	600%	300%	300%	250%	125%
มากกว่า 6% แต่ไม่เกิน 10%	400%	300%	250%	225%	125%

6.4.6 **การกั้น**

หม้อแปลงต้องมีการกั้นดังต่อไปนี้

6.4.6.1 ต้องมีวิธีการที่เหมาะสม เพื่อป้องกันหม้อแปลงชำรุดจากสาเหตุภายนอก เมื่อหม้อแปลงติดตั้งในที่ที่อาจได้รับความเสียหายทางกายภาพ

6.4.6.2 หม้อแปลงแบบแห้งต้องมีเครื่องห่อหุ้มที่ไม่ติดไฟและทนความชื้น เพื่อป้องกันวัตถุแปลกปลอมที่อาจเข้าไปได้

6.4.6.3 ส่วนที่มีไฟฟ้าและเปิดโล่งต้องมีการกั้นตามที่กำหนดในบทที่ 1 ตอน ค.

6.4.6.4 ส่วนที่มีไฟฟ้าและอยู่เปิดเผยต้องมีป้ายหรือเครื่องหมายแสดงแรงดันไฟฟ้าติดตั้งไว้ให้เห็นได้ง่ายบนบริภัณฑ์ไฟฟ้าหรือโครงสร้าง

ตอน ข. ข้อกำหนดจำเพาะสำหรับหม้อแปลงชนิดต่าง ๆ

6.4.7 **หม้อแปลงชนิดแห้งติดตั้งในอาคาร** (Indoor)

6.4.7.1 หม้อแปลงชนิดแห้ง แรงดันไม่เกิน 33 เควี ขนาดไม่เกิน 112.5 เควีเอ ต้องติดตั้งห่างจากวัสดุติดไฟได้ไม่น้อยกว่า 0.30 เมตร **ยกเว้น** กั้นด้วยแผ่นกั้นความร้อน หรือหม้อแปลงอยู่ในเครื่องห่อหุ้มที่ปิดส่วนที่มีไฟฟ้าไว้มิดชิด

6.4.7.2 หม้อแปลงชนิดแห้ง แรงดันไม่เกิน 33 เควี ขนาดเกิน 112.5 เควีเอ ต้องติดตั้งในห้องหม้อแปลง

ข้อยกเว้นที่ 1 *หม้อแปลงมีระบบอุณหภูมิของฉนวน (Insulation System Temperature) 150 องศาเซลเซียส หรือสูงกว่า และกั้นไว้ด้วยแผ่นกั้นความร้อน หรือติดตั้งห่างจากวัสดุที่ติดไฟได้ในแนวระดับไม่น้อยกว่า 1.80 เมตร และในแนวดิ่งไม่น้อยกว่า 3.60 เมตร*

ข้อยกเว้นที่ 2 *หม้อแปลงมีระบบอุณหภูมิของฉนวน 150 องศาเซลเซียสหรือสูงกว่า และมีเครื่องห่อหุ้มส่วนที่มีไฟฟ้ามิดชิด*

6.4.8 **หม้อแปลงชนิดแห้งติดตั้งภายนอกอาคาร** (Outdoor)

ต้องมีเครื่องห่อหุ้มที่ทนสภาพอากาศ และหม้อแปลงที่มีขนาดเกิน 112.5 เควีเอ ต้องติดตั้งห่างจากวัสดุติดไฟได้ไม่น้อยกว่า 0.30 เมตร

6.4.9 **หม้อแปลงฉนวนของเหลวไม่ติดไฟ**
(Nonflammable Fluid-Insulated Transformer)

ติดตั้งได้ทั้งภายในและภายนอกอาคาร ถ้าติดตั้งภายในอาคารต้องติดตั้งในห้องหม้อแปลง ตามข้อ 6.4.13

6.4.10 **หม้อแปลงฉนวนของเหลวติดไฟได้**

6.4.10.1 **กรณีติดตั้งภายในอาคาร** ต้องติดตั้งในห้องหม้อแปลง

ยกเว้น *หม้อแปลงใช้กับเตาหลอมไฟฟ้า มีขนาดไม่เกิน 75 เควีเอ หากไม่อยู่ในห้องหม้อแปลงต้องมีรั้วล้อมรอบและระยะห่างระหว่างหม้อแปลงกับรั้วต้องไม่น้อยกว่า 1.00 เมตร*

6.4.10.2 **กรณีติดตั้งภายนอกอาคาร** หากติดตั้งหม้อแปลงใกล้วัสดุหรืออาคารที่ติดไฟได้ หรือติดตั้งใกล้ทางหนีไฟ ประตู หรือหน้าต่าง ควรมีการปิดกั้นเพื่อป้องกันไฟที่เกิดจากของเหลวของหม้อแปลงลุกลามไปติดอาคารหรือส่วนของอาคารที่ติดไฟ ส่วนที่มีไฟฟ้าด้านแรงสูงต้องอยู่ห่างจากโครงสร้างอื่นไม่น้อยกว่า 1.80 เมตร

6.4.11 **หม้อแปลงฉนวนของเหลวติดไฟยาก**

(Less-Flammable Liquid-Insulated Transformer)

คือ หม้อแปลงที่บรรจุด้วยฉนวนของเหลวที่มีจุดติดไฟ (fire point) ไม่ต่ำกว่า 300 องศาเซลเซียส และฉนวนของเหลว ต้องเป็นชนิดที่ไม่เป็นพิษต่อคนและสิ่งแวดล้อม (Non-toxic) หม้อแปลงชนิดนี้มีข้อกำหนดในการติดตั้งใช้งานดังนี้

6.4.11.1 ติดตั้งภายในอาคาร (Indoor) ในบริเวณพื้นที่ติดไฟหรือมีวัสดุที่ติดไฟได้ พื้นที่สำหรับติดตั้งหม้อแปลงชนิดนี้ต้องมีข้อกำหนดดังต่อไปนี้

6.4.11.1.1 ต้องติดตั้งในห้องหม้อแปลงตามข้อ 6.4.12 หรือ

6.4.11.1.2 ต้องมีระบบดับเพลิงอัตโนมัติ และต้องมีการกั้นเก็บของเหลวซึ่งอาจไหลออกมาโดยการทำบ่อพัก (Sump) หรือทำที่กั้น

6.4.11.2 ติดตั้งภายในอาคาร (Indoor) ในบริเวณที่ไม่ติดไฟ Type I และ Type II ตาม NFPA 220-1985 หรือเทียบเท่า และไม่มีวัสดุที่ติดไฟได้ในพื้นที่ที่ติดตั้งหม้อแปลง มีข้อกำหนดดังต่อไปนี้

6.4.11.2.1 ต้องติดตั้งภายในห้องหม้อแปลงตามข้อ 6.4.12 หรือ

6.4.11.2.2 ต้องมีระบบดับเพลิงอัตโนมัติ และต้องมีการกั้นเก็บของเหลวซึ่งอาจไหลออกมาโดยการทำบ่อพัก หรือทำที่กั้น หรือ

6.4.11.2.3 ไม่ต้องมีระบบดับเพลิงอัตโนมัติ แต่ต้องมีการกั้นเก็บของเหลวซึ่งอาจไหลออกมา โดยการทำบ่อพัก หรือทำที่กั้น และต้องใช้หม้อแปลงที่มีคุณสมบัติและมีการติดตั้งเป็นไปตามข้อจำกัดที่ระบุไว้ของสถาบัน UL หรือ FM (Factory Mutual) ตามชนิดของของเหลวนั้นๆ เช่น

6.4.11.2.3.1 ตัวถังหม้อแปลง ต้องมีความแข็งแรงสามารถทนแรงดัน 12 ปอนด์ต่อตารางนิ้วได้โดยไม่ระเบิด มีการใช้ฟิวส์จำกัดกระแส (Current Limiting Fuse)

6.4.11.2.3.2 ระยะห่าง ระหว่างหม้อแปลงกับผนังและเพดานรวมทั้งคุณลักษณะการถ่ายเทความร้อนตามที่กำหนด

6.4.11.2.3.3 ข้อกำหนดอื่นๆ ตามที่ระบุใน UL หรือ FM

6.4.11.3 ติดตั้งภายนอกอาคาร (Outdoor) ให้เป็นไปตามข้อ 6.4.10.2

6.4.11.4 หม้อแปลงที่มีพิกัดแรงดันเกิน 33 เควี หากติดตั้งภายในอาคารจะต้องติดตั้งในห้องหม้อแปลงเท่านั้น

ตอน ค. ห้องหม้อแปลง

6.4.12 **ห้องหม้อแปลงสำหรับหม้อแปลงฉนวนของเหลวติดไฟได้และฉนวนของเหลวติดไฟยาก**

6.4.12.1 ห้องหม้อแปลงต้องอยู่ในสถานที่ ที่สามารถขนย้ายหม้อแปลงทั้งลูกเข้าออกได้และสามารถระบายอากาศสู่อากาศภายนอกได้ หากใช้ท่อลมต้องเป็นชนิดทนไฟ ห้องหม้อแปลงต้องเข้าถึงได้โดยสะดวกสำหรับผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบและบำรุงรักษา

6.4.12.2 ระยะห่างระหว่างหม้อแปลงกับผนังหรือประตูห้องหม้อแปลง ต้องไม่น้อยกว่า 1.00 เมตร ระยะห่างระหว่างหม้อแปลงต้องไม่น้อยกว่า 0.60 เมตร บริเวณที่ตั้งหม้อแปลงต้องมีที่ว่างเหนือหม้อแปลงหรือเครื่องห่อหุ้มหม้อแปลงไม่น้อยกว่า 0.60 เมตร

6.4.12.3 การระบายอากาศ ช่องระบายอากาศควรอยู่ห่างจากประตู หน้าต่าง ทางหนีไฟ และวัสดุที่ติดไฟได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ อุณหภูมิภายในห้องหม้อแปลงต้องไม่เกิน 40 องศาเซลเซียส การระบายความร้อนทำได้โดยวิธีใดวิธีหนึ่งดังนี้

6.4.12.3.1 **ใช้ระบบหมุนเวียนอากาศตามธรรมชาติ**

ต้องมีช่องระบายอากาศทั้งด้านเข้าและออก พื้นที่ของช่องระบายอากาศแต่ละด้าน (เมื่อไม่คิดรวมลวดตาข่าย) ต้องไม่น้อยกว่า 1 ตร.เมตร / 1000 เควีเอ ของหม้อแปลงที่ใช้งาน และต้องไม่เล็กกว่า 0.05 ตร.เมตร ตำแหน่งของช่องระบายอากาศด้านเข้าต้องอยู่ใกล้กับพื้นห้อง แต่ต้องอยู่สูงไม่น้อยกว่า 100 มม. ช่องระบายอากาศออกต้องอยู่ใกล้เพดาน หรือหลังคา และอยู่ด้านที่ทำให้มีการถ่ายเทอากาศผ่านหม้อแปลง ช่องระบายอากาศเข้าและออก ไม่อนุญาตให้อยู่บนผนังด้านเดียวกัน และช่องระบายอากาศต้องปิดด้วยลวดตาข่าย

6.4.12.3.2 **ระบายความร้อนด้วยพัดลม**

ช่องระบายอากาศด้านเข้าต้องมีขนาดไม่เล็กกว่าตามที่คำนวณได้ในข้อ 6.4.12.3.1 ด้านอากาศออกต้องติดตั้งพัดลมที่สามารถดูดอากาศออกจากห้องได้ไม่น้อยกว่า 8.40 ลูกบาศก์เมตรต่อนาที ต่อหนึ่งกิโลวัตต์ของค่ากำลังไฟฟ้าสูญเสียทั้งหมดของหม้อแปลงเมื่อมีโหลดเต็มที่

6.4.12.3.3 **ระบายความร้อนด้วยเครื่องปรับอากาศ**

เครื่องปรับอากาศต้องมีขนาดไม่น้อยกว่า 3,412 BTU ต่อชั่วโมง ต่อหนึ่งกิโลวัตต์ของค่ากำลังไฟฟ้าสูญเสียทั้งหมดของหม้อแปลงเมื่อมีโหลดเต็มที่

6.4.12.4 **ผนังและหลังคาห้องหม้อแปลง**

ต้องสร้างด้วยวัสดุที่มีความแข็งแรงทางโครงสร้างเพียงพอกับสภาพการใช้งานและไม่ติดไฟ ผนังของห้องหม้อแปลงต้องสร้างด้วยวัสดุที่มีความหนาดังนี้

6.4.12.4.1 คอนกรีตเสริมเหล็กมีความหนาไม่น้อยกว่า 125 มม. หรือ

6.4.12.4.2 อิฐ คอนกรีต คอนกรีตบล็อก มีความหนา ไม่น้อยกว่า 200 มม.

6.4.12.5 **พื้นห้องหม้อแปลง**

ต้องสร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็กหนาไม่น้อยกว่า 125 มม. และต้องรับน้ำหนักหม้อแปลงและบริภัณฑ์อื่นๆ ได้อย่างปลอดภัย พื้นห้องต้องลาดเอียงมีทางระบายฉนวนของเหลวของหม้อแปลงไปลงบ่อพัก บ่อพักต้องสามารถบรรจุของเหลวอย่างน้อย 3 เท่าของปริมาตรของเหลวของหม้อแปลงตัวที่มากที่สุดแล้วใส่หินเบอร์ 2 จนเต็มบ่อ ถ้าบ่อพักอยู่ภายนอกห้องหม้อแปลงต้องมีท่อระบายชนิดทนไฟขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางไม่เล็กกว่า 50 มม. เพื่อระบายของเหลวจากห้องหม้อแปลงไปลงบ่อพัก ปลายท่อด้านหม้อแปลงต้องปิดด้วยตะแกรง

6.4.12.6 ประตูห้องหม้อแปลงต้องทำด้วยเหล็กแผ่นหนาอย่างน้อย 1.6 มม. มีวิธีการป้องกันการผุกร่อน ประตูต้องมีการจับยึดไว้อย่างแน่นหนา ต้องมีประตูฉุกเฉินสำรองไว้สำหรับเป็นทางออกและเป็นชนิดที่เปิดออกภายนอกได้สะดวกและรวดเร็ว

6.4.12.7 ต้องมีธรณีประตูสูงเพียงพอที่จะกักน้ำมันตัวที่มากที่สุดได้ และต้องไม่น้อยกว่า 100 มม.

6.4.12.8 เครื่องปลดวงจรที่ติดตั้งในห้องหม้อแปลง ต้องเป็นชนิดสวิตช์สำหรับตัดโหลด เท่านั้น

6.4.12.9 เครื่องห่อหุ้มส่วนที่มีไฟฟ้าทั้งหมดต้องเป็นวัสดุไม่ติดไฟ

6.4.12.10 ส่วนที่เป็นโลหะเปิดโล่ง และไม่ใช้เป็นทางเดินของกระแสไฟฟ้า ต้องต่อลงดิน ตัวนำต่อหลักดินต้องเป็นทองแดงมีขนาดไม่เล็กกว่า 35 ตร.มม.

6.4.12.11 ห้องหม้อแปลงต้องมีแสงสว่างอย่างเพียงพอ ถ้าใช้หลอดฟลูออเรสเซนต์ต้องมีขนาดไม่น้อยกว่า 8 วัตต์ ต่อพื้นที่ 1 ตร.เมตร

6.4.12.12 ควรมีคู่มือหรือแผ่นภาพแสดงการปฐมพยาบาล โดยวิธีผายปอดแบบเป่าปากไว้ในสถานที่ที่เข้าถึงได้สะดวก

6.4.12.13 ระบบท่ออื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวกับระบบไฟฟ้า ไม่อนุญาตให้เดินท่อผ่านเข้าไปในห้องหม้อแปลง

ยกเว้น *ท่อสำหรับระบบดับเพลิง หรือระบบระบายความร้อนของหม้อแปลง หรือที่ได้ออกแบบอย่างเหมาะสมแล้ว*

6.4.12.14 ห้ามเก็บวัสดุที่ไม่เกี่ยวข้องกับการใช้งานทางไฟฟ้า และวัสดุเชื้อเพลิงไว้ในห้องหม้อแปลง

6.4.12.15 ต้องมีเครื่องดับเพลิง ชนิดที่ใช้ดับไฟที่เกิดจากอุปกรณ์ไฟฟ้า (Class C) ขนาดน้ำหนักบรรจุสารไม่น้อยกว่า 6.5 กก. ติดตั้งไว้ที่ผนังด้านนอกห้องหม้อแปลงไม่สูงกว่า 1.50 เมตร จากระดับพื้นจนถึงหัวของเครื่องดับเพลิง

<u>หมายเหตุ</u> ชนิดของเครื่องดับเพลิงที่ใช้กับอุปกรณ์ไฟฟ้า ได้แก่ ผงเคมีแห้ง คาร์บอนไดออกไซด์ และสารสะอาดดับเพลิง

6.4.12.16 ถ้าบริเวณที่ติดตั้งหม้อแปลง มีการติดตั้งเครื่องดับเพลิงอัตโนมัติ เช่น คาร์บอนไดออกไซด์ หรือน้ำ ความหนาของผนังห้องอนุญาตให้ลดลงได้ คือถ้าเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กต้องมีความหนาไม่น้อยกว่า 65 มม. และถ้าเป็นอิฐ คอนกรีต หรือคอนกรีตบล็อก ต้องมีความหนาไม่น้อยกว่า 100 มม.

6.4.12.17 ควรมีป้ายเตือนแสดงข้อความ **"อันตรายไฟฟ้าแรงสูง"** และ **"เฉพาะเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเท่านั้น"** ให้เห็นอย่างชัดเจนติดไว้ที่ผนังด้านนอกห้องหม้อแปลง

6.4.13 **ห้องหม้อแปลงสำหรับหม้อแปลงฉนวนของเหลวไม่ติดไฟ**

ให้ใช้ข้อกำหนดเช่นเดียวกับข้อ 6.4.12

ข้อยกเว้นที่ 1 *ไม่ต้องมีบ่อพัก แต่ต้องสามารถระบายน้ำหรือฉนวนของเหลวของหม้อแปลงออกจากห้องได้*

ข้อยกเว้นที่ 2 *ความหนาของผนังห้องหม้อแปลงเป็นดังนี้*

2.1) คอนกรีตเสริมเหล็ก หนาไม่น้อยกว่า 65 มม. หรือ

2.2) อิฐทนไฟ มีความหนาไม่น้อยกว่า 100 มม. หรือ

2.3) คอนกรีต บล็อก มีความหนาไม่น้อยกว่า 100 มม.

6.4.14 **ห้องหม้อแปลงสำหรับหม้อแปลงชนิดแห้ง**

ให้ใช้ข้อกำหนดเช่นเดียวกับข้อ 6.4.12

ยกเว้น *ไม่ต้องมีบ่อพักและท่อระบายของเหลว*

ตอน ง. ลานหม้อแปลงอยู่ภายนอกอาคาร *(Outdoor Yard)*

6.4.15 **ลานหม้อแปลงอยู่บนพื้นดิน**

6.4.15.1 หม้อแปลงต้องอยู่ในที่ล้อม ที่ล้อมนี้อาจจะเป็นกำแพงหรือรั้วที่ใส่กุญแจได้ และเข้าถึงได้เพื่อการตรวจสอบและบำรุงรักษาสำหรับบุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง

6.4.15.2 **ที่ว่างเพื่อปฏิบัติงาน**

ส่วนที่มีไฟฟ้าของระบบไฟฟ้าแรงสูงเหนือที่ว่างเพื่อปฏิบัติงานต้องอยู่สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 2.75 เมตร หรือมีที่กั้นเพื่อป้องกันการสัมผัสส่วนที่มีไฟฟ้าโดยไม่ได้ตั้งใจ

6.4.15.3 **ระยะห่าง**

6.4.15.3.1 ระยะห่างตามแนวระดับระหว่างรั้ว หรือผนังกับส่วนที่มีไฟฟ้าของระบบไฟฟ้าแรงสูง ต้องไม่น้อยกว่า 1.20 เมตร สำหรับแรงดันไม่เกิน 33 เควี

6.4.15.3.2 ระยะห่างตามแนวระดับระหว่างรั้ว หรือผนังกับหม้อแปลงต้องไม่น้อยกว่า 1.00 เมตร ระยะห่างระหว่างหม้อแปลงต้องไม่น้อยกว่า 0.60 เมตร

6.4.15.4 รั้วหรือกำแพงของลานหม้อแปลงต้องสูงไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร

6.4.15.5 การต่อลงดิน ต้องเป็นไปตามที่กำหนดในข้อ 6.4.12.10

6.4.15.6 ควรมีป้ายเตือนแสดงข้อความ "**อันตรายไฟฟ้าแรงสูง**" และ "**เฉพาะเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเท่านั้น**" ให้เห็นอย่างชัดเจนติดไว้ที่ผนังด้านนอกห้องหม้อแปลง

6.4.15.7 พื้นของลานหม้อแปลง ต้องใส่หินเบอร์ 2 หนาอย่างน้อย 100 มม.

ยกเว้น *ส่วนที่ติดตั้งบริภัณฑ์*

6.4.16 **ลานหม้อแปลงอยู่บนดาดฟ้าของอาคาร**

ให้ใช้ข้อกำหนดเช่นเดียวกับข้อ 6.4.15 โดยมีข้อกำหนดเพิ่มเติม ดังนี้

6.4.16.1 พื้นของดาดฟ้ารวมทั้งตัวอาคารที่ติดตั้งหม้อแปลง ต้องมีความแข็งแรงเพียงพอที่จะรับน้ำหนักของหม้อแปลงและบริภัณฑ์ได้อย่างปลอดภัย

6.4.16.2 ต้องติดตั้งระบบป้องกันอันตรายจากฟ้าผ่าโดยใช้สายดินอากาศ (Over-Head Ground Wire) ที่มีมุมป้องกัน (Protective Angle) ไม่เกิน 45 องศา วัดจากแนวดิ่ง หรือใช้บริภัณฑ์อื่นที่ได้รับความเห็นชอบจากการไฟฟ้าฯ

6.4.16.3 หม้อแปลงชนิดฉนวนของเหลวติดไฟได้ต้องมีบ่อพักและบ่อพักต้องสามารถบรรจุของเหลวได้อีกอย่างน้อย 3 เท่าของปริมาตรของเหลวของหม้อแปลงตัวที่มากที่สุด แล้วใส่หินเบอร์ 2 จนเต็ม ท่อระบายของเหลวไปบ่อพักต้องมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางไม่เล็กกว่า 50 มม. และเป็นชนิดทนไฟ ปลายท่อด้านหม้อแปลงต้องปิดด้วยตะแกรง

6.5 คาปาซิเตอร์

6.5.1 ทั่วไป

ให้ใช้กับการติดตั้งคาปาซิเตอร์ในวงจรไฟฟ้า เพื่อปรับปรุงค่าตัวประกอบกำลังไฟฟ้า (Power Factor) เท่านั้น

6.5.2 **เครื่องห่อหุ้มและการกั้น**

6.5.2.1 คาปาซิเตอร์ที่บรรจุด้วยของเหลวติดไฟปริมาณรวมกันมากกว่า 11 ลิตร ต้องติดตั้งในห้องเฉพาะหรือติดตั้งภายนอกอาคารโดยมีรั้วล้อมหรือติดตั้งบนเสา

6.5.2.2 คาปาซิเตอร์ต้องมีเครื่องห่อหุ้มหรือติดตั้งโดยมีการกั้นรั้วหรือโดยวิธีอื่น เพื่อป้องกันบุคคลมาสัมผัสกับส่วนที่มีไฟฟ้าโดยบังเอิญ

ยกเว้น *คาปาซิเตอร์นั้นเข้าถึงได้เฉพาะบุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเท่านั้น*

ตอน ก. คาปาซิเตอร์แรงดันไม่เกิน 1000 โวลต์

6.5.3 **การคายประจุ**

ต้องจัดให้มีวิธีการคายประจุของคาปาซิเตอร์ ดังนี้

6.5.3.1 **ช่วงเวลาคายประจุ**

เมื่อปลดคาปาซิเตอร์ออกจากวงจรไฟฟ้า ต้องมีการคายประจุให้แรงดันลดลงเหลือไม่เกิน 75 โวลต์ ภายในเวลา 3 นาที นับจากเวลาที่ปลด

6.5.3.2 **มาตรการในการคายประจุ**

ให้มีการคายประจุ โดยใช้วงจรคายประจุที่ต่ออย่างถาวรกับคาปาซิเตอร์ หรือมีอุปกรณ์ที่จะต่อเข้ากับขั้วของชุดคาปาซิเตอร์โดยอัตโนมัติ เมื่อปลดคาปาซิเตอร์ออกจากแหล่งจ่ายไฟฟ้า ห้ามใช้สวิตช์ที่ทำงานด้วยมือ หรือวงจรคายประจุที่ทำการต่อวงจรด้วยมือ

6.5.4 **ขนาดกระแสของตัวนำ**

ตัวนำของวงจรคาปาซิเตอร์ต้องมีขนาดกระแสไม่น้อยกว่าร้อยละ 135 ของพิกัดกระแสของคาปาซิเตอร์ หากคาปาซิเตอร์ต่อกับวงจรมอเตอร์ ตัวนำของวงจรคาปาซิเตอร์ต้องมีขนาดกระแสไม่น้อยกว่า 1/3 ของขนาดกระแสของสายวงจรมอเตอร์ แต่ทั้งนี้ขนาดกระแสของตัวนำต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 135 ของพิกัดกระแสของคาปาซิเตอร์

6.5.5 **การป้องกันกระแสเกิน**

6.5.5.1 คาปาซิเตอร์แต่ละชุด (Bank) ต้องมีเครื่องป้องกันกระแสเกินที่ตัวนำทุกสายเส้นไฟ

ยกเว้น *กรณีที่คาปาซิเตอร์ต่อไว้ทางด้านโหลดของเครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลังของมอเตอร์*

6.5.5.2 พิกัดหรือขนาดปรับตั้งของเครื่องป้องกันกระแสเกินต้องให้ต่ำที่สุดเท่าที่จะให้คาปาซิเตอร์ชุดนั้นต่อใช้งานได้

6.5.6 **เครื่องปลดวงจร**

6.5.6.1 ต้องติดตั้งเครื่องปลดวงจรในทุกสายเส้นไฟของคาปาซิเตอร์แต่ละชุด

ยกเว้น *คาปาซิเตอร์ต่อไว้ทางด้านโหลดของเครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลังของมอเตอร์*

6.5.6.2 เครื่องปลดวงจรต้องปลดทุกสายเส้นไฟพร้อมกัน

6.5.6.3 เครื่องปลดวงจรต้องสามารถปลดคาปาซิเตอร์ออกจากวงจรในสภาพการใช้งานปกติได้โดยเครื่องปลดวงจรไม่เสียหาย

6.5.6.4 พิกัดกระแสของเครื่องปลดวงจรต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 135 ของพิกัดกระแสของคาปาซิเตอร์

6.5.7 **พิกัดหรือขนาดปรับตั้งของเครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลังของมอเตอร์**

เมื่อติดตั้งคาปาซิเตอร์ทางด้านโหลดของเครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลังของมอเตอร์ การกำหนดพิกัดหรือขนาดปรับตั้งของเครื่องป้องกันการใช้งานเกินกำลังและการกำหนดขนาดตัวนำ ให้คำนวณจากค่ากระแสที่ปรับค่าตัวประกอบกำลังไฟฟ้าแล้วและดำเนินการตามที่กำหนดในข้อ 6.3 ด้วย

6.5.8 **การต่อลงดิน**

เปลือกโลหะของคาปาซิเตอร์ต้องต่อลงดิน ตามที่กำหนดในบทที่ 4

ยกเว้น *คาปาซิเตอร์ที่ติดตั้งบนโครงสร้างชนิดที่เปลือกของคาปาซิเตอร์มีแรงดันไม่เท่ากับดิน*

ตอน ข. คาปาซิเตอร์แรงดันเกิน 1000 โวลต์

6.5.9 **การคายประจุ**

6.5.9.1 **ช่วงเวลาคายประจุ**

เมื่อปลดคาปาซิเตอร์ออกจากวงจรไฟฟ้า ต้องมีการคายประจุให้แรงดันลดลงเหลือไม่เกิน 75 โวลต์ ภายในเวลา 10 นาที นับจากเวลาที่ปลด

6.5.9.2 **มาตรการในการคายประจุ**

ให้มีการคายประจุ โดยใช้วงจรคายประจุที่ต่ออย่างถาวรกับคาปาซิเตอร์หรือมีอุปกรณ์ที่จะต่อเข้ากับขั้วของชุดคาปาซิเตอร์โดยอัตโนมัติเมื่อปลดคาปาซิเตอร์ออกจากแหล่งจ่ายไฟฟ้า นอกจากคาปาซิเตอร์ชุดนี้จะต่อตรงเข้ากับขดลวดของมอเตอร์ หรือของหม้อแปลง หรือบริภัณฑ์ไฟฟ้าอื่น แต่ช่วงเวลาการคายประจุต้องเป็นไปตามข้อ 6.5.9.1

6.5.10 **การป้องกันกระแสเกิน**

6.5.10.1 ต้องจัดให้มีมาตรการตรวจจับ (Detect) และตัดกระแสลัดวงจรซึ่งทำให้เกิดความดันภายในคาปาซิเตอร์ แต่ละตัวที่เป็นอันตราย

6.5.10.2 การป้องกันคาปาซิเตอร์จะทำเฉพาะแต่ละตัว หรือทั้งกลุ่ม (Group) ก็ได้

6.5.10.3 เครื่องป้องกันกระแสเกิน อนุญาตให้ใช้ชนิดหนึ่งเฟสก็ได้

6.5.10.4 เครื่องป้องกันสำหรับคาปาซิเตอร์ และบริภัณฑ์ที่มีคาปาซิเตอร์ต้องมีพิกัดหรือขนาดปรับตั้งเพื่อให้คาปาซิเตอร์แต่ละตัวทำงานได้โดยไม่เสียหาย

6.5.11 **การสับและการปลด** (Switching)

6.5.11.1 **กระแสโหลด**

การสับหรือปลดคาปาซิเตอร์ ต้องใช้สวิตซ์ที่ทำงานพร้อมกันทุกเฟส (Group-Operated Switch) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

6.5.11.1.1 ความสามารถในการนำกระแสไฟฟ้าต่อเนื่อง ต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 135 ของพิกัดกระแสของคาปาซิเตอร์ที่ติดตั้ง

6.5.11.1.2 สามารถตัดกระแสโหลดต่อเนื่องสูงสุดของคาปาซิเตอร์ที่ต่ออยู่ ในสภาพการใช้งานปกติได้

6.5.11.1.3 สามารถทนกระแสไฟกระโชก (Inrush Current) ค่าสูงสุดที่อาจเกิดขึ้นในวงจร รวมทั้งกระแสที่มาจากคาปาซิเตอร์ที่อยู่ข้างเคียงได้

6.5.11.1.4 สามารถทนกระแสลัดวงจรที่อาจเกิดขึ้นทางด้านที่ต่อเข้ากับคาปาซิเตอร์ได้

6.5.11.2 **การแยกวงจร**

6.5.11.2.1 ต้องมีสวิตช์แยกวงจร เพื่อแยกคาปาซิเตอร์ออกจากวงจร

6.5.11.2.2 ระยะห่างระหว่างส่วนที่มีไฟฟ้าที่แยกออกจากกันเมื่อทำการปลดสวิตช์แยกวงจรแล้ว ต้องมากพอที่จะทนแรงดันไฟฟ้าที่ใช้งานกับคาปาซิเตอร์ได้

6.5.11.2.3 สวิตช์แยกวงจร หรือเครื่องปลดวงจรที่ไม่กำหนดพิกัดตัดกระแสลัดวงจร ต้องมีอินเตอร์ล็อก (Interlock) กับเครื่องปลดโหลด (Load-Interrupting Device) หรือจัดทำเครื่องหมาย หรือติดป้ายเตือนให้สับหรือปลดเครื่องปลดโหลดก่อน

6.5.12 **การต่อลงดิน**

เปลือกโลหะของคาปาซิเตอร์ต้องต่อลงดินตามที่กำหนดในบทที่ 4

ยกเว้น *คาปาซิเตอร์ที่ติดตั้งบนโครงสร้างชนิดที่เปลือกของคาปาซิเตอร์มีแรงดันไม่เท่ากับดิน*

6.5.13 **เครื่องหมายแสดงพิกัด**

คาปาซิเตอร์แต่ละตัว ต้องมีแผ่นป้ายประจำเครื่องอย่างถาวรระบุชื่อผู้ผลิต พิกัดแรงดัน ความถี่ไฟฟ้า กิโลวาร์ จำนวนเฟสและถ้าบรรจุของเหลวติดไฟได้ ต้องระบุปริมาณของของเหลวนั้นด้วย